

Міністерство культури України

Харківський національний університет мистецтв
імені І.П. Котляревського

**До 100-річчя ХНУМ
імені І.П. Котляревського**

Ю. Ніколаєвська

**ХАРКІВСЬКА
ГІТАРНА ШКОЛА:
ТАЛАНТИ І ЧАС**

*Харків
«Факт»
2017*

УДК 78.071.1(477)

Н 63

*Рекомендовано до друку вченою радою
Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського
(протокол № 2 від 26 вересня 2017 року)*

Рецензенти: **Лошков Ю.І.**, доктор мистецтвознавства, професор,
Шаповалова Л.В., доктор мистецтвознавства, професор

Ніколаєвська Ю. В.

Н63 Харківська гітарна школа: таланти і час: монографічний нарис. Харків:
Факт, 2017. 108 с.

ISBN 978-966-637-872-2

У дослідженні висвітлено історичні етапи становлення академічної харківської гітарної школи, сучасний стан гітарного виконавства одного з провідних центрів мистецької освіти України – Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

На підставі всебічного аналізу діяльності визначних особистостей, причетних до процесу формування гітарної школи в Харкові, а також методологічних засад вивчення спадкоємності кількох генерацій виконавців у системі «вчитель – учень» на сучасному етапі зроблено узагальнення щодо стратегічних напрямів розвитку гітарного мистецтва на чолі з лідерами виконавського та викладацького процесу. Викладено концепційне бачення розвитку української гітаристики.

Дослідження призначено для музикантів-професіоналів, викладачів і студентів музичних вишів України.

УДК 78.071.1(477)

ISBN 978-966-637-872-2

© ХНУМ імені І.П. Котляревського, 2017
© Ю.В. Ніколаєвська, 2017

Зміст

Передмова: Introduction	5
Гітара у Харкові: Ab ovo.....	8
Відкриття класу гітари у Харківському інституті мистецтв (1989 р.) Domus propria – Domus optima	21
Гітара в університеті мистецтв (2004–2017 рр.): Law of Perspective	29
Видатні особистості харківської гітарної школи: Primus inter pares.....	58
Прикінцеве слово: Valete et Plaudite	90
Summary.....	93
Додаток 1. Студенти класу В. І. Доценка – переможці та лауреати міжнародних конкурсів.....	96
Додаток 2. Публікації, що висвітлюють досягнення харківської гітарної школи	101
Додаток 3. Представники харківської гітарної школи (фотододаток)	104

Жанр цього наукового дослідження поєднує два методологічних вектори: **історичний** (що містить у собі джерелознавчий, історіографічний, біографічний) та **інтерпретологічний** – авторське трактування історичних фактів, подій, чинників розвитку харківської гітарної школи як мистецького явища на теренах України в умовах нової державності. Наслідком такого обґрунтування великої кількості матеріалів є органічна єдність просвітницького пафосу, необтяженої наукової стилістики, що визначає «легке дихання» під час читання книги, з одного боку, та з іншого – креативного мислення авторки, яка продукує новітні наукові парадигми під час оформлення структури книги, образні формулювання і метафори, які мають «підхопити» зацікавлені респонденти та розповсюджувати набуті ідеї та думки серед широких кіл слухачів і професіоналів. Тільки так має існувати Істина про музику та музикантів – на умовах «зворотного зв'язку», діалогу та відкриття Дива, нарешті, Любові до мистецтва, де відбувається зустріч з «чужою свідомістю» як своїм іншим Я! Вважаю, що праця **«ХАРКІВСЬКА ГІТАРНА ШКОЛА: ТАЛАНТИ І ЧАС»** є відмінною рекламою напрацювань виконавської школи рідного університету та подарунком до його 100-річчя.

Людмила Шаповалова, доктор мистецтвознавства, професор

Поява цього монографічного нарису – закономірний і об'єктивний факт наукової біографії її автора, який пильно стежить за процесами, що сьогодні характеризують харківську гітарну школу. Однак вважати так – замало. Насправді, це артефакт і велика подія в царині практичної музикології, що базується на підвалинах Харківського національного університету мистецтв. Відтепер широкий загал музикантів і гуманітаріїв отримав чудовий подарунок – книгу, зміст якої складає історія і сучасність харківської гітарної школи. Її представників об'єднує назва праці **«таланти і час»** – ці концепти належать кожному, про кого пише авторка.

Юрій Лошков, доктор мистецтвознавства, професор

Перемова: Introduction

Серед музичних інструментів, які спроможні підняти дух людини та збагатити його, класична гітара займає важливе місце. І не випадково, оскільки вже з XVI–XVII ст. у Європі гітарою захоплювались королі та аристократи, монахи та простолюдини, про що зазначає відомий французький музикознавець Е. Шарнассе¹. Ця благородна функція класичної гітари закладена в самій природі камерного інструменту, який своїм інтимним звучанням спроможний створювати ауру душевної гармонії і рівноваги, «філософської тиші», налаштовувати на сприйняття прекрасного.

Гітара в Харкові має свою історію і традиції. Її поява, розвиток, становлення і найвищі на сьогодні досягнення обумовлені діяльністю багатьох людей – наших земляків і співвітчизників. І всі вони – частки того, що об'єднує в собі поняття мистецької ШКОЛИ. Описати складний процес становлення школи – надзавдання. Але чи не найважливіше – зрозуміти *нелокальність* описаних явищ. Онтологія буття гітари (будь-то харківська, німецька, угорська, будь-яка інша школа) пов'язана з певними позиціями, які є *методологічним підґрунтям* цього дослідження.

1. Органологія. Власне про вибір і трансформації інструменту не йдеться, оскільки процес становлення школи пов'язаний з академічною версією іспанської шести-струнної гітари. Проте актуалізується специфіка творення

---

¹ Шарнассе Э. Шестиструнная гитара. От истоков до наших дней. М.: Музыка, 1991. 86 с.

інструменту як артефакту. Як наслідок, – формування на теренах Харківщини школи гітарних майстрів.

2. Фундатори школи. Завжди є особистості, яким належить місце перших – тих, хто був першим учнем, першим викладачем, відкрив перший клас у школі, училищі, виші. Важливим є усвідомлення їхніх стилів (виконавських, педагогічних тощо), творчих зв'язків, ідей, мрій і подій, що, безумовно, формує *культурологічний сенс* окремої школи.

3. Історичний процес. Розвиток школи завжди має свою «траєкторію». Злети та кризи, траєкторії гастролей, умови існування інструменту у тій чи іншій контекстуальній ситуації – все впливає на своєрідний *культурний ландшафт* – один із параметрів конгруентності будь-якої школи.

4. Комунікативні стратегії. Школа як мистецький інститут має не лише виховувати виконавців, педагогів, але й продукувати стратегії презентації її здобутків для слухачів. Новітня музична практика актуалізує оновлення і комунікативних ситуацій, підходів до інтерпретації творів, формування концертних програм. У комунікаційному просторі культури XXI ст. однією з ключових постає *проблема інтерпретації і того, хто інтерпретує та є творцем нової сучасної музичної реальності*.

Пропоновані позиції мають існувати як система – тільки тоді можна вважати, що та чи інша школа не тільки існує, але й розвивається.

Науковий сенс цього монографічного нарису полягає у презентації новітніх настанов інтерпретології як науки про синергію виконавського та дослідницького процесів. Невідмінений «ген» науково-популярної біографії, присвяченої історико-мистецькому феномену, передбачає такі тематичні підрозділи.

1. «Гітара у Харкові: ab ovo». Латинський вислів, що перекладається як «з початку», інтригує і спонукає до роздумів: з чого починається шлях гітари у нашому місті? Може, з виступу А. Сеговії? А може, й ні...

2. У розділі «Відкриття класу гітари у Харківському інституті мистецтв (1989 р.): *Domus propria – Domus optima*²» йдеться про один із найголовніших моментів – набуття власного Дому, який, за висловом, є найкращим, бо саме у виші з'явилася можливість професійного зростання, і стався важливий перехід до наступної ланки.

3. Концептом розділу «Гітара в університеті мистецтв (2004–2017 рр.): *Law of Perspective*» є «закон перспективи». Осягнення того, що має бути у майбутньому, формує стратегії сьогодення.

4. Розділ «Видатні особистості харківської гітарної школи: *Primus inter pares*» презентує біографії тих, з ким ми пов'язуємо основні етапи формування школи. Б. Шопен, В. Петров, В. Доценко – вони, за латиною, «перші серед рівних».

Надані дефініції розділів і підрозділів, які складають авторську «конструкцію» книги, обґрунтовують її концепцію – розкрити нові виміри дослідження одного з найцікавіших й найвиразніших інструментів – гітари.

---

² З лат. «Свій дім – найкращий».

Гітара у Харкові: Аб ово

Харків за правом вважається вагомим центром гітарного мистецтва в Україні. Аматорська зацікавленість класичною гітарою була властива харків'янам ще в XVIII–XIX ст. На професійному рівні гітарне мистецтво в Харкові почало розвиватись у 1930-х рр. Важливою подією, яка дала поштовх до його розвитку, був виступ у нашому місті в 1926 р. (у старому будинку філармонії на вулиці Сумській) славного іспанського гітариста Андреса Сеговії.

А. Сеговія, 1926 р.

За свідченням очевидця, доцента Харківського педагогічного університету М. Фінкеля, блискуча гра А. Сеговії викликала величезний інтерес у широкого кола слухачів й музикантів-професіоналів різних спеціальностей³. Концерт цього видатного майстра продемонстрував невичерпні виконавські можливості гітари та переконливо розвінчав односто-

---

³ М. Фінкель під час особистого спілкування з В. Доценком згадував курйозний випадок: «Крісла у філармонії скрипіли, і під час концерту хтось чи то почав вставати, чи, навпаки, сідати, і зненацька посередині твору сидіння голосно гримнуло. А. Сеговія підняв очі... поглянув у зал...і зупинив гру».

ронній погляд на неї як на акомпону-
ючий інструмент. До речі, з Харковом
пов'язана й доля відомого американ-
ського дослідника творчості Сего-
вії – Володимира Бобрі (Volodimir
Bobri, Bobritsky)⁴.

У 1939 р. відкрився клас гітари
в Харківському музичному училищі⁵.
Першим його учнем у 1940–1941 рр.
(разом із В. Липчанським) був *Борис
Федорович Шопен*, всебічно обдарова-
ний музикант, згодом один із перших
студентів проф. М. Геліса у Київській
консерваторії. В історію розвитку хар-
ківської гітари він увійшов і як викла-
дач (навчав В. Доценка, В. Кися).

У виданні авторів О. Костенко та
Л. Назаренко вказується факт віднов-
лення класу гітари у 1948 р. під керів-
ництвом М. Т. Лисенка⁶.

В. Бобрі

⁴ В. Бобрі (Volodimir Bobri, Bobritsky) – дослідник гітари. Він народився у Харкові (1886 р.), навчався у Харківській Імператорській художній школі (Kharkiv Imperial Art School), займався театральним дизайном. Після еміграції до США (1921 р.) продовжив вивчення гітари, у 1936 р. сформував перше товариство класичної гітари у Нью-Йорку (the New York Society of the Classic Guitar). Відомий як арт-директор і редактор *The Guitar Review* (1946–1985 рр.), дизайнер видань обкладинок альбомів записів А. Сеговії, автор та ілюстратор книги «Техніка Сеговії» (*The Segovia Technique*, 1972 р.), автор *A Musical Voyage with Two Guitars* (1974 р., *Duets from*) і *Complete Study of Tremolo for the Classic Guitar* (1985 р.). Докладніше – https://en.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Bobri; *Гитаристы и композиторы // Иллюстрированный биографический энциклопедический словарь*. URL: <http://www.abcguitars.com/pages/bobri.htm>

⁵ В Україні вперше в колишньому Радянському Союзі в довоєнні роки було відкрито клас гітари у вищому музичному навчальному закладі – в Київській консерваторії. І сталося це тоді, коли гітара вважалася «буржуазним» інструментом та професійно (за винятком кількох музичних шкіл) не викладалась.

⁶ Див. Костенко О.О., Назаренко Л.П. Історія відділу народних інструментів Харківського музичного училища ім. Б. М. Лятошинсько-

Ансамбль О. Мамона, 1973 р.

З 1951 р. починається діяльність значного представника харківської гітарної школи — *Олексія Федоровича Мамона*. Працюючи в оркестрі народних інструментів Харківської філармонії, він самотійно опанував гру на гітарі, у 1953 р. закінчив курси підвищення кваліфікації (зі спеціалізації «гітара»), з 1959 р. керував самодіяльним ансамблем гітаристів палацу культури Харківського моторобудівельного об'єднання

О. Мамон на заняттях з учасниками ансамблю

«Серп і молот». До речі, ансамбль існував доволі тривалий період, у його виконанні можна було почути твори Й. Баха, В. Моцарта, С. Прокоф'єва (у перекладеннях О. Мамона). У 1961 р. колектив одержав звання лауреата республіканського фестивалю (до 150-річчя Т. Шевченка).

го. Харків: ФедоркО, 2010. С. 30.

ра» (1967 р.). У 1969 р., 1992–1997 рр. ансамбль брав участь у гастролях до Німеччини. І хоча в ньому не було професіоналів, через цей ансамбль пройшли багато харківських гітаристів.

В кінці 1950-х рр. Микола Тимофійович Лисенко (на той час завідувач кафедри народних інструментів) спробував відкрити клас гітари у Харківській консерваторії. Все ще розповсюджений, доволі упереджений, погляд на гітару серед працівників освіти та культури не дозволив втілити цей задум. Але інтерес до гітари був занадто великим, і процес подолання інерції йшов, незважаючи на інституційні заборони! З 1963 р. О. Мамон став першим артистом-акомпаніатором у Харківській філармонії. Це був дійсно прорив. У його виконанні з академічної сцени лунали обробки народної музики, естрадні мініатюри, перекладення класичних творів.

З діяльністю Івана Митрофановича Балана, педагога-гітариста, активного пропагандиста гітарного мистецтва, пов'язане становлення **професійного** ставлення до гітари у Харкові. Це дійсно важ-

ливий момент для досягнення становлення школи. По-перше, завдяки його зусиллям на початку 1960-х рр. у Харкові в Палаці культури залізничників було відкрито перший, не тільки в Україні, але й Радянському Союзі, клуб любителів гітари⁷. Клуб – назва майже

Ансамбль І. Балана

аматорська, але діяльність у його межах була далека від цього слова. До клубу увійшли не тільки музиканти, але й представники інших спеціальностей, тут відбувалося ознайомлення з репертуаром, методиками викладання, про-

⁷ Докладніше про історію гітарного клубу – у публікації: Лазарева А. Харьковский гитарный клуб. *Гітара. ua*. 2008. № 1. С. 12–13.

слуховування записів видатних гітаристів, молодих і зна-них професійних виконавців. У І. М. Балана було зібрано багату фонотеку, до якої всі бажаючі мали вільний доступ.

І. Балан-В.Олейніченко

Популяризаторством діяльність М. Балана не обмежувалася. Деякі його учні стали гітарними майстрами. Так, Володимир Олейніченко, який у 1969р. вступив до музичної школи для дорослих, за його рекомендацією зайнявся виготовленням гітар, реставрацією старих інструментів і нині є одним з найдосвідченіших майстрів.

Ще одна значна по-стать на шляху формування харківської гітарної школи – Сергій Олександрович Москаленко, учень О. М. Іванова-Крамського. На початку 1970-х рр. при Палаці піонерів він організував дитячий ансамбль гітаристів, який став користуватися величезною популярністю серед харків'ян.

Ансамбль С. Москаленка

С. Москаленко був справжнім подвижником і пропагандистом гітари, гітарної класики та прекрасним педагогом. У його ансамблі сформувалися майбутні солістки

1979 р. Концерт у ПК студентів перед іноземною делегацією

Харківської філармонії Олена Олейнікова та Галина Вернигора. У С. Москаленка (в ансамблі) почав своє навчання Костянтин Бліох⁸. Відомий нині фізик-теоретик, він є і цікавим композитором, що пише для гітари, автором більше 40 творів. У його творчому доробку – опуси для ансамблів гітар, гітари з вокалом, скрипкою, камерним

⁸ Костянтин Бліох, окрім гітари, саме з подання С. Москаленка почав займатися композицією. Серед найбільш відомих його творів – камерна опера; сюїта для гітари зі струнними, тріо для гітари, дзвонів і трикутника; сюїти для гітари, вокальний цикл для сопрано та двох гітар «Різдвяні пісні» (за Й. Бродським, 2009 р.), *Vagarole* для гітари соло, сонати, творів для гітарного квартету («Хоровод»). Багато його музики виконується в Україні та за кордоном (виконавці О. Ковальов, Д. Зотов, А. Дервоєд, А. Брагін, О. Чубаренко, І. Половинка, М. Трянов, С. Горкуша, Т. Гамгія, О. Ростанець). Його опера «Пугачов» була поставлена на сцені Харківського театру української драми ім. Т. Г. Шевченка (2001 р.), існує CD «Константин Бліох. Музика для гитары», записаний Андрієм Ковальовим (НН-студія, Україна, 1999 р.). Також К. Бліох – автор полемічної статті (див. Бліох К. *Molto espressivo: o современных гитарных сонатах*. Гітара. ua. 2011. № 2. С. 33–34).

оркестром і, чи не найбільш вагомим, – 5 сонат для гітари соло⁹. Ще одна учасниця ансамблю – Анна Дмитрівна Лазарева. Її посібник для дітей і батьків «Вчимося граючи», що заснований на ігровому методі навчання, розрахований на дітей від 4 років. Доктор мистецтвознавства, проф. М. Й. Імханицький назвав його «новаторським і цінним»¹⁰. Багато хто з учасників ансамблю зараз є відомими викладачами ДМШ м. Харкова – А. Довбня, Н. Єфимова та ін. – і на високому рівні викладають гітару, формуючи таку важливу у структурі гітарної школи ланку початкової освіти.

У 1960-80-х рр. у Харкові більш ніж у двадцяти ДМШ були класи гітари, також її викладали у музичних студіях. Починав з навчання у музичній школі (1975 р.) й відомий нині гітарний майстер Олег Стефанюк. Після музичного училища (1978–1982 рр.) він викладав у музичних школах і студіях, у 1983 р. зробив свою першу гітару, з 1990 р. почав займатися цим професійно. Найбільш відомими викладачам гітари цього періоду були О. Ф. Мамон, І. М. Балан, О. С. Москаленко, В. К. Петров, на харківських сценах виступали виконавці – В. Петров, В. Олейніченко, Ю. Чаусовський, С. Логунов, В. Поливанов, Л. Кувікова.

Якщо уявити шлях формування гітарної школи як математичну «криву», то однією з ключових точок перетину, після чого неможливим є повернення назад, є 1970-ті рр. – саме тоді почав функціонувати клас гітари в Харківському інституті культури (зараз – Харківська державна академія культури). Першим викладачем у ній був Б. Ф. Шопен, а пізніше – В. К. Петров (випускник Харківської консерваторії по класу домри), у якого навчались І. Балан, І. Шевчук, П. Гордієнко, В. Леоненко, В. Аргунов та інші відомі

---

⁹ Остання, Соната № 5, написана у 2016 р., прем'єра відбулася на концерті-бенефісі К. Бліоха (грудень 2016 р.).

¹⁰ Див. передмову до видання: Лазарева А. Д. Учимся играть: методическое пособие по обучению игре детей младшего возраста. Харьков: Крок, 1997. С. 3.

музиканти-гітаристи. Л. Понікарова вказує, що студентські ансамблі під керівництвом В. Петрова «брали участь у численних концертах, фестивалях, студентських оглядах-конкурсах»¹¹. Саме В. Петров завдяки плідній роботі з популяризації гітари на теренах Харкова й України та досвіду викладання гітари був запрошений Б. О. Міхеєвим (на той час – директором Харківського музичного училища) очолити в ньому клас гітари.

Відкриття в 1976 р. класу гітари в Харківському музичному училищі ім. Б. Лятошинського стало знаковою подією в музичному житті Харкова. В. Петров став його першим викладачем і пропрацював там майже 30 років. За словами В. Доценка, «з ім'ям Віталія Костянтиновича Петрова пов'язана ціла епоха в гітарному житті Харкова й України в цілому. Він вивів гітару на професійний рівень, відкрив клас гітари в музичному училищі, тим самим заклавши базу для подальшого її зростання та розвитку. Людина, нескінченно закохана у свою справу і своїх учнів, він створив ту атмосферу, готував те підґрунтя, на якому й зростали таланти»¹². В. Петров давав концерти у країні

і за кордоном у складі дуету з балалаєчником В. Заболотним, а потім у тріо – В. Петров (гітара), Д. Остапенко¹³ (домра), В. Заболотний (балалайка). Концертні програми тріо записувалися на Харківському радіо та телебаченні; було також зроблено

В. Петров з учнями Харківської школи мистецтв для дорослих і підлітків та музучилища, 1997 р.

¹¹ Понікарова Л. М. Харківська академічна школа народно-інструментального виконавства (з досвіду діяльності кафедри народних інструментів ХДАК (1959–2004). Харків: ВД «ІНЖЕК», 2005. С. 73.

¹² Доценка В. *Гітара. ua*. 2008. № 31. С. 30.

¹³ Д. Остапенко нині – генеральний директор Національної філармонії України.

**В. Петров (гітара), В. Заболотний (балалайка),
Д. Остапенко (домра) (Париж, 1970 р.)**

кілька фондових записів на Українському радіо. Саме В. К. Петров протягом 12 років проводив вечори пам'яті І. М. Балана¹⁴, сприяючи об'єднанню гітарної громади.

До 1980-х відноситься й організація Сергієм Тихонравовим своєрідного колективу — квартету гітаристів. Зараз про нього пам'ятають не всі, можливо, тому, що це був аматорський ко-

лектив. Всі його учасники — Сергій Овчаренко, Михайло Суд, Сергій Тихонравов і Володимир Поляков — мали технічну освіту (закінчили Харківський автодорожній

С. Овчаренко, С. Тихонравов, М. Суд, В. Поляков

¹⁴ Костенко О., Назаренко Л. Історія відділу народних інструментів Харківського музичного училища ім. Б.М. Лятошинського. Харків: Федорко, 2010. С. 31.

інститут), музична освіта (музична школа) була тільки у С. Тихонравова. Однак йому вдалося силами ентузіастів створити квартет, який гастролював у 1980-90-х рр. по всьому Радянському Союзу, вони з успіхом виступали на концертах і фестивалях.

О. Виноград, Ю. Стайко, А. Маєвський, Д. Третьяк

Наприкінці 1980-х рр. завдяки зусиллям А. Лазаревої відновилась діяльність гітарного клубу, в якому проводилися тематичні концерти, виступали М. Кошкін, А. Бардіна (Москва), в тому числі – квартет гітаристів під керівництвом композитора, теоретика, гітариста Юрія Стайка (Харків)¹⁵. Цей колектив не мав аналогів у СРСР – квартет з двома терцгітарами та бас-гітарою (інструменти виготовив майстер В. Олейніченко), його презентація відбулася у залі ХІМ ім. І. П. Котляревського 23 лютого 1983 р., перший концерт Квартету Музичної Спілки УРСР (таку він отримав назву) у Будинку вчених відбувся 10 травня 1986 р. і мав шалений успіх. У 1988 р. квартет став Дипломантом Першого фестивалю гітарного мистецтва у м. Москві, в 1990 р. – лауреатом (І премія) конкурсу камерної музики Держкомітету по телебаченню та радіомовленню «Нові імена» у Києві, здійснив фондові записи на Держтелерадіо.

¹⁵ Докладніше – URL: http://www.guitar-times.ru/pages/guitarists/kharkov_guitar_quartet.htm. До речі, протягом одного року учасницею квартету була В. Ткаченко.

З 1990 по 1991 рр. квартет існував у складі Експериментальної філармонії ХІМ ім. І. П. Котляревського, з 1991 р. став штатним колективом Харківської філармонії. Численні концерти (кожного місяця – у залі філармонії) мали схвальні відгуки. Так, народна артистка РРФСР В. В. Горностаєва у своєму відгуку про квартет написала: «це починання може виявитися великим відкриттям у музичному мистецтві...»¹⁶. У своїх численних виступах колектив виконував 6-й Бранденбургський концерт Й. Баха, тріо-сонати Г. Перселла, Г. Генделя і Г. Телемана, квірте-ти Й. Гайдна, В. Моцарта, Л. Бет-

ховена, Е. Вілла-Лобоса, Ф. Шуберта, Ф. Мендельсона, Р. Шумана, Й. Брамса, П. Чайковського, О. Бородіна, Д. Шостаковича, зіграв безліч концертів і концертних циклів, таких як, наприклад: «3 історії західноєвропейської камерної музики», «Виникнення і розвиток жанру тріо-сонати». За спогадами слухачів, через наявність терц-гітар квартетна фактура абсолютно природньо звучала в гітарному варіанті. Пізніше весь квартет переїхав до Австрії, де існує і понині як Квартет ім. Фелікса Блюменфельда (Das FELIX BLUMENFELD QUARTETT; у складі: Наталія Каратеєва, Вольфганг Бруннер, Юрій Стайко, Максим Раєвський).

У 1985–1997 рр. солісткою Харківської філармонії була вихованка С. Москаленка та І. Балана Галина Вернигора¹⁷ –

¹⁶ Цитування за посиланням: URL: http://www.guitar-times.ru/pages/guitarists/kharkov_guitar_quartet.htm

¹⁷ Галина Вернигора навчалася у ДМШ № 10 у С. Москаленка, згодом – у ДМШ № 3 у І. М. Балана, у 12 років виступила з оркестром Харківської обласної філармонії (дир. В. Жорданія). В репертуарі Г. Вер-

зараз відома концертуюча гітаристка в стилі фламенко, мешканка Ірландії. Під час роботи у Харківській філармонії вона виконувала до 20 концертів на місяць, грала, окрім гітарної класики, надскладний репертуар, аранжування оркестрової, оперної класики, одна з перших стала виконувати «Картинки з виставки» у перекладенні К. Ямашіти, власні перекладення таких творів, як «Прелюдія № 5 в G-moll» С. Рахманінова і «Угорський танець № 5»

Г. Вернигора

Й. Брамса. Після навчання в училищі ім. Гнесіних (педагог Володимир Славський) у Москві вона виграла стипендію Ротарі-клубу на стажування у Royal Northern College of Music (Манчестер). Іноземна преса писала про неї, що вона є «надзвичайно сміливою та віртуозною»¹⁸. В газеті «Укра-

---

нигири – твори гітарної класики (Сор, Мерц, Таррега, Вілла-Лобос), музика ренесансу та бароко (Галілей, Бах, Доуленд, Скарлатті), гітарні аранжування класичної інструментальної, оркестрової та оперної музики (Ліст, Паганіні, Сарасате, Дворжак, де Фалья, Бізе, Россіні), твори сучасної гітарної музики (Вальтон, Родріго, Дієнс, Рак), фламенко (Ескудеро, Сабікас, Пенья, Шевченко), латиноамериканська та західно-європейська народна музика. Галина Вернигора брала участь у трьох музичних фільмах, що були відзняті на українському телебаченні: «Портрет з гітарою» (1987 р.), «Струни і вітрила» (1991 р.), «Дух Іспанії» (1997 р.). Зараз проживає в Ірландії, концертує, записує диски. Докладніше – у джерелах: URL: <http://www.guitar-times.ru/pages/guitarists/vernigora.htm>; офіц. сайт – URL: <http://www.galinavale.com>

¹⁸ The Ukrainian-born Galina Vale is a guitarist of extraordinary daring and virtuosity (Instituto Cervantes, UK). URL: <http://www.galinavale.com/galina>

їнська Думка» (від 08.05.2010) у статті «Чарує музика гітари» наголошується: «Якби Харків був столицею фламенко, Галина була б там найкращою гітаристкою»¹⁹.

Дійсно, до відкриття класу гітари у Харківському інституті мистецтв, до 1989 р., гітарне життя Харкова було доволі насиченим. Але, безумовно, новий період в історії гітари, становлення, бурхливий розвиток і розквіт харківської гітарної школи почалися саме з цього моменту.

---

¹⁹ Див. URL: <http://www.galinavale.com/archives>

---

*Відкриття класу гітари у Харківському
інституті мистецтв (1989 р.)
Domus propria – Domus optima*

У 1989 році завдяки пропозиції Ф. І. Коровая та підтримці Б. О. Міхеєва у ХДІМ ім. І. П. Котляревського було відкрито клас гітари. Значення цієї події складно переоцінити. Клас гітари у вищому навчальному закладі почав готувати професійні кадри виконавців і педагогів, що мало значення не тільки для Харкова, а й на теренах України. З цього починається новий етап у розвитку харківської гітарної школи.

«Domus propria – Domus optima» – свій дім найкращий, але, безумовно, потрібен був музикант, який би створив навколо себе «поле тяжіння» тих, хто не тільки цікавиться гітарою, а й здатен присвятити себе їй професійно. З 1989 р. і по сьогодні клас гітари очолює Володимир Ігорович Доценко. Почавши заняття гітарою у Б. Шопена, В. Доценко закінчив Харківське музичне училище по класу В. Петрова, Московський державний музично-педагогічний інститут ім. Гнесіних у відомого гітариста та педагога, професора Олександра Каміловича Фраучі, аспірантуру – під його ж керівництвом (в Російській Академії музики ім. Гнесіних). Ще під час навчання він мав концертні виступи, став переможцем на Всеросійському конкурсі виконавців (Тула, 1986 .), а після закінчення аспірантури повернувся до Харкова і педагогіка стала його «усвідомленою необхідністю».

1990 р. Сидять: В. Гризодуб, В. Доценко, Н. Каратєєва.
Стоять (зліва направо): С. Моїсеєнко, В. Ткаченко,
Н. Литвинова, Ю. Бондарь, П. Захаров

В. Доценко сформував оригінальну методику викладання, що дозволяє йому виявити приховані внутрішні можливості студента і в оптимальні строки досягти максимальних результатів. Для цього використовується система К. Станіславського, а також кращі досягнення світової педагогіки різних напрямів.

З самого початку існування класу встановилися плідні творчі зв'язки не тільки з вітчизняними провідними викладачами та виконавцями (О. Петренко, М. Михайленко, К. Чеченя, А. Шевченко, В. Сидоренко, О. Хорошавіна, П. Іванников, В. Шаруєв, А. Остапенко), а з відомими закордонними гітаристами — О. Фраучі, М. Комолятовим, М. Кошкіним, В. Хлоповським, А. Бардіною, Є. Фінкельштейном, Д. Іларіоновим (Росія), професором Державної вищої школи музики м. Карлсруе Андреасом фон Вангенхаймом (Німеччина), В. Живалевським, Є. Гридюшкою (Білорусь). Все це дозволило досягнути не тільки поодиноких результатів, але і високого рівня підготовки студентів в цілому. Наприклад, у 1995 р. М. Тущенко став дипломантом скадного тритурного конкурсу «Гітара в Росії» (він був єдиним представником з України), а того ж року виборов ІІ премію на Всеукра-

В. Ткаченко, А. фон Вангенхайм, В. Хлоповський (сидить),
В. Доценко.

а того ж року виборов ІІ премію на Всеукра-

1996 р.

їнському конкурсі виконавців народних інструментах (Хмельницький). Зазначимо, що у 90-х рр. гітарних конкурсів було небагато, і ці перемоги вельми показові.

Концерти класу гітари з успіхом проходили не тільки в інституті мистецтв, на концертних майданчиках міст України, Білорусі, Росії, студенти виступали у Болгарії, Польщі, Німеччині. Важливими стали виступи класу на концертах у Харківській та Національній філармоніях (Київ). У концерті в Києві у 1998 р. взяли участь майже всі студенти – Р. Азаров, Б. Бельський, С. Гриценко, У. Мачнева, А. Кривенко, О. Олейнікова, О. Шеляженко, Є. Щербакова, М. Тущенко, А. Усачов.

Високий рівень класу був відзначений на Міжнародному семінарі EGTA «Проблеми гітарного исполнительства в конце XX века» (Москва, 1999 р.). Саме рівень професійної підготовки, наявність яскравих індивідуальностей, неординарна методика навчання привернули увагу видатного італійського гітариста та педагога Оскара Гильо, який запросив В. Доценка і його клас ви-

1998 р.

На Міжнародному семінарі EGTA «Проблеми гітарного исполнительства в концe XX века» (Москва, 1999 р.)

Виступ класу гітари у Будинку камерної та органної музики, 1995 р.

ся в кінці 1990-х років – Амалія Кривенко з Оксаною Шеляженко. Вони стали лауреатами премій на двох надпрестижних конкурсах в Пшемишлі (Польща, 1999 р.) і Бубенройті (Німеччина, 2000 р.). Разом вони брали участь у багатьох конкурсах і фестивалях в Німеччині, Польщі, Болгарії.

ступити з концертом на міжнародних гітарних курсах у місті Сієна (Італія, 2001 р.).

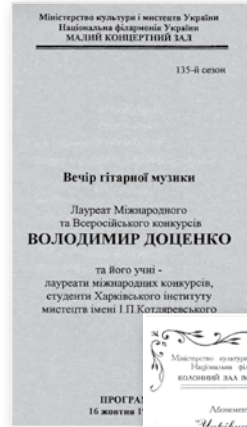
Харківська виконавська гітарна школа впевнено заявила про себе – за період з 1992 по 2004 рр. учні В. Доценка більше 20 разів ставали переможцями та лауреатами міжнародних конкурсів в Україні, Болгарії, Польщі, Німеччині, Росії, Угорщині (список лауреатів приведений в Додатку).

Окрім сольної концертної діяльності, учні класу проявили себе у форматах різноманітних ансамблів. Перший серйозний дует утворив-

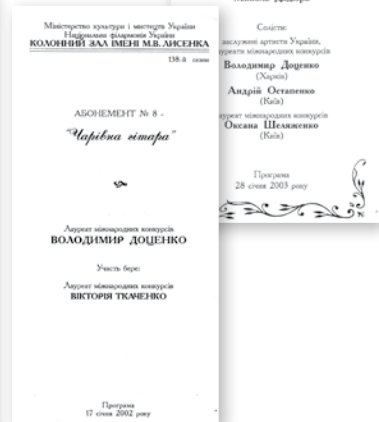

В. Петренко, О. Ренгач, О. Ракова, В. Ткаченко, Б. Шопен, В. Доценко, О. Шеляженко (Дім актора, Київ, 2001 р.)

1998 р.

Студенти класу з В. Петровим, Є. Алешніковим та М. Кошкіним. Міжнародний конкурс виконавців на класичній гітарі (Белгород, 1998 р.)

Т. Белькович, В. Доценко, Л. Брауер, У. Мачнева, І. Чередніков, 2002 р.

**В. Ткаченко – В. Доценко,
Виступ у Капелі ім. М. Глінки (Санкт-Петербург, 2002 р.)**

1998 р.

В кінці 1990-х рр. концертує дует Володимира Доценка і Вікторії Ткаченко. Він утворився в 1997 р. і завоював серця слухачів Харкова, Санкт-Петербургу (концерт в Капеллі ім. Глінки), на міжнародних фестивалях у Сегеді, Будапешті (Угорщина), Німеччини, Польщі, Білорусі. За відгуками угорської преси: *«Обидва дуже добре вміють передати через інструмент цілу гаму почуттів – від радості до печалі. Кожний виконаний твір має особливий емоційний колорит. І це особливо відчули слухачі їхнього, без перебільшення, фантастичного концерту в Сегеді, нескінченно викликаючи їх на “біс”»*. Серед репертуарних вподобань дуету були п'єси з іспанським і латиноамериканським

колеритом, п'єси Дж. Доуленда, Л. Брауера, Е. Гранадоса, М. Сервантеса, Х. Кардосо.

У 1995 р. при кафедрі народних інструментів інституту мистецтв було відкрито асистентуру-стажування за спеціальністю «гітара» (клас професора В. Доценка). Серед перших асистентів-стажистів – лауреати Міжнародних конкурсів М. Тущенко, П. Захаров (Росія), В. Ткаченко, І. Чередніков (Росія), І. Євтушенко (який, окрім гітари, майстерно володіє лютнею), згодом її випускниками стали Д. Панченко, О. Кулик, Т. Кочнева, В. Іванніков, О. Жерздев.

Завдяки В. Доценку у 1998 р. клас гітари відкрився на струнному відділі Харківської середньої спеціальної музичної школи-інтернату. Учні десятирічки (викладач – професор В. Доценко) постійно ставали лауреатами багатьох престижних міжнародних конкурсів (серед найзначніших – Д. Бородаєв, М. Загребельний, Д. Левченко), були учасниками концертів, фестивалів, майстер-класів.

З 1998 р. на кафедрі народних інструментів України в інституті мистецтв почала працювати обдарована гітаристка, лауреат Міжнародних конкурсів, випускниця класу В. Петрова (ХМУ), одна з найкращих випусниць класу В. Доценка в ХДУМ ім. І. П. Котляревського, чудова ансамблістка **Вікторія Миколаївна Ткаченко**. З її появою не тільки розширився репертуарний список студентів класу, а й затвердився новий стиль викладання. В. І. Доценко зазначає: «Мені дуже імпонує її метод роботи. І, найголовніше, він взагалі відрізняється від мого власного методу. Я дуже радію, що Вікторія знайшла інші підходи до виконання музики Й. С. Баха на гітарі і вміє передати цей досвід учням. Всі знають, що для гітаристів це дуже складна справа. Розумію, що її прагнення, за Н. Арнонкуртом, «трактувати старовинну музику відповідно до духу тієї епохи, коли її було створено» дозволяє шукати та знаходити стильні звучання, відточувати штрихи та артикуляцію, ретельно визвучувати кожний мотив. І ця музика на гітарі у виконанні студентів починає грати новими фарбами!»²⁰.

В. Ткаченко

---

²⁰ З особистої розмови з В. Доценком.

2002 р.

Отже, підсумуємо. Перше десятиріччя існування класу гітари у Харківському державному інституті мистецтв ім. І. П. Котляревського означило початок нового етапу – коли гітара увійшла у структуру вишу, опанувала себе серед класичних інструментів і затвердилася завдяки постійним концертам класу гітари на багатьох майданчиках міста як інструмент, що здатен конкурувати з іншими і у плані цікавості та складності репертуару, і в плані професійності, вишуканості. Цей етап фіксує створення стабільних рис, притаманних класу гітари в подальшому – увага до звуку, бездоганна технічна сторона виконання, стрункість виконавського формоутворення, вихід за межі академічного репертуару. Все це означило шлях перспективи на новому, університетському етапі.

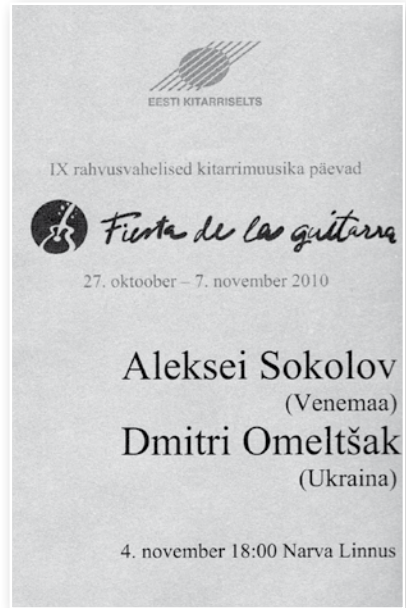
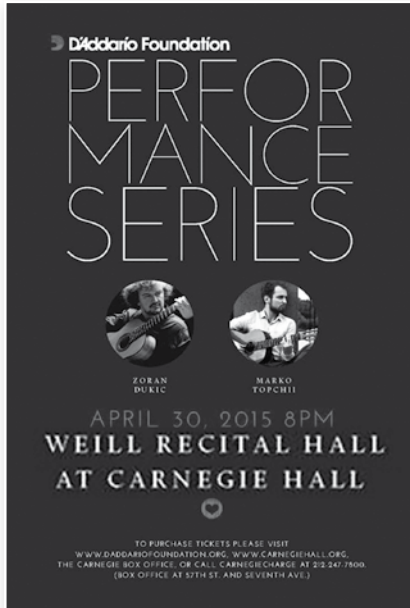

Гітара в університеті мистецтв (2004-2017 рр.): Law of Perspective

В університетські роки разом із розвитком вишу (у 2004 р. ХДІМ став університетом, у 2011 – набув статусу Національного) розвивалась і гітарна школа. Її розквіт відзначено численними званнями лауреатів на значних конкурсах (повний перелік наведено у Додатку) – всього понад 80! Географія вражає! Це міста України (Київ, Канів, Ужгород, в тому числі – конкурси «ГітАс», «Гітара в Україні», «Дніпровські сузір'я»), Білорусі, Росії, Польщі, Румунії, Німеччини, Іспанії, Італії, Естонії, Індії, Сербії, Франції, Португалії, Сінгапуру. Зокрема Марко Топчій за період навчання в університеті (2007–2011 рр.) став лауреатом 14 престижних міжнародних конкурсів у багатьох країнах світу, серед яких Німеччина (м. Хайнсберг – I премія), Італія (м. Гореція – I премія; м. Матола – I премія), Іспанія (м. Корія – I премія), Індія (м. Калькутта – II премія), Сербія (м. Белград – I премія), Франція (м. Париж – I премія), Сінгапур (м. Бангкок – II премія), Ліхтенштейн (м. Вадуц – I премія) та ін.

**М. Топчій. Концерт у Carnegie Hall
(США, 2015 р.)**

У 2000-ні рр. за ініціативою та участю В. Доценка, студентів і випускників класу в Україні та Харкові зокрема було організовано велику кількість заходів, пов'язаних із гітарою. І вони аж ніяк не місцевого масштабу. Це:

– фестиваль та конкурс гітарної музики імені В. Петрова (проходить з 2006 р.);

– міжнародний конкурс гітаристів «Дніпровські сузір'я» (Українка, 2006–2009 рр., В. Доценко – співзасновник і голова журі);

– видання першого в Україні гітарного журналу «Гітара. ua» (2008 р., 2011 р., В. Доценко – співзасновник);

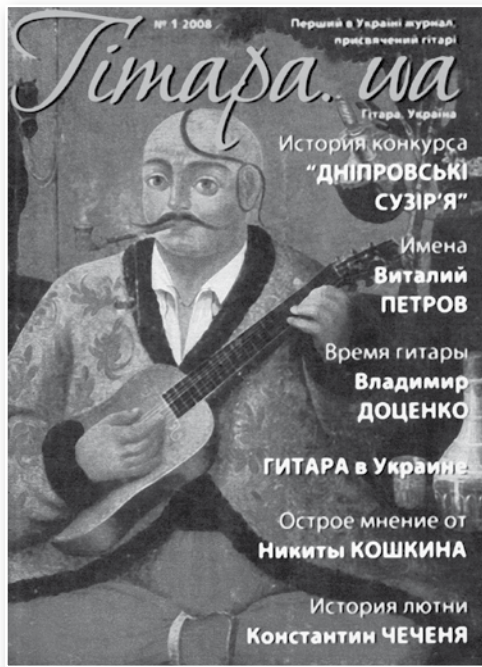
– конференції, присвячені питанням гітарного мистецтва;

– перший в Україні семінар

гітарних майстрів (2010 р.);

– презентація гітарного оркестру (2016 р.).

Міністерство культури і туризму України
Харківський державний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського

21 – 23 червня 2010 року

*І МІЖНАРОДНІЙ СЕМІНАРІ ГІТАРНИХ МАЙСТРІВ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ МОСОБЛАУ КАШІ*

21 червня (Малий зал) вуд. 58	10:00 Відкриття семінару Привітальне слово ректора ХДУМ ім. І. П. Котляревського, професора, народної артистки України Тетяни ВСРЖІНОЇ Вступне слово філантропки, засновниці акустичних музичних інструментів Володимира ЖАБСЬКОГО (Голландія)
10:15	Майстер-клас лауреата міжнародних конкурсів Олега СТЕФАНЮКА (Україна)
11:00	Майстер-клас лауреата міжнародних конкурсів Віктора ТРЕТЯКА (Україна)
11:45	Творча зустріч з лауреатом міжнародних конкурсів Володимиром ОЛЕЙНИЧЕНКОМ (Україна)
12:30	Концерт: М. Мусоргський, "Картинки з виставки" Виконав студент ІV курсу ХДУМ лауреат міжнародних конкурсів Марк ТОПЧІЙ (гітара майстра Карла Рьоміха, Німеччина)
22 червня (Малий зал) вуд. 58	10:00 Майстер-клас лауреата міжнародних конкурсів Ігоря БУДАНЦЕВА (Росія)
10:45	Майстер-клас лауреата міжнародних конкурсів Боаза АЛЬКАЙМА (Ізраїль)
11:45	Концерт: Максим РУЦКІН (Ізраїль) (гітара майстра Боаза Алькайма, Ізраїль)
14:00	Концерт: студенти класу гітари ХДУМ (завою професора, заслуженого артиста України Володимира ДОЦЕНКА та старшого викладача Вікторії ТКАЧЕНКО)
23 червня (Зал Симея композиторів України)	10:00 Виставка гітар , які були виготовлені в період з 1970 по 2010 роки

Ведуча – кандидат мистецтвознавства **Юлія НИКОЛАВСЬКА**

Вхід вільний

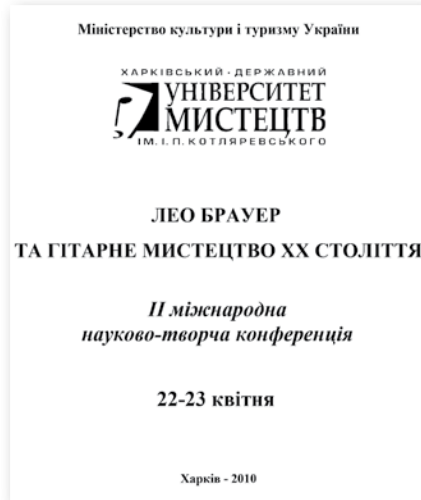
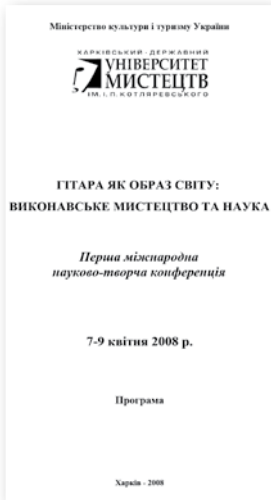
Семінар гітарних майстрів, 2010 р.

Унікальним явищем в історії української гітари стали конференції. Перша в Україні міжнародна наукова конференція «Гітара як образ світу: виконавське мистецтво і наука» відбулася у квітні 2008 р. на базі Харківського державного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського.

Конференція викликала колосальний інтерес, заявки надсилали не тільки гітаристи України, але і Росії, Австрії. Серед учасників – видатний композитор, виконавець, відома особистість у гітарному світі – Микита Кошкін (Москва), голова Асоціації гітаристів України професор Костянтин Чеченя (Київ), викладач Санкт-Петербурзького університету культури і мистецтв Сергій Ільїн, організатор наукових конференцій по гітарній тематиці в Тамбові, кандидат мистецтвознавства Віталій Ганєєв, автор досліджень із питань ансамблевого гітарного музикування Олексій Петропавловський (Нижній Новгород), Христиан Раутер (Грац, Австрія), соліст Одеської філармонії, корифей української гітари, автор публікацій і посібників по стилю фламенко, про які знають далеко за межами України, Анатолій Шевченко, доцент кафедри музичних інструментів музично-педагогічного факультету Вологодського державного педагогічного університету Єгор Студінов, викладач класу гітари в Житомирському музичному училищі Олександр Ходаковський, доцент Львівської академії музики Вікторія Сидоренко, Анна Лазарева, Володимир Гризодуб, Вікторія Ткаченко, доктори мистецтвознавства, професори Людмила Шаповалова, Олена Рощенко (Харків). Окремо слід зазначити і молоде покоління дослідників гітарного мистецтва – в докладах магістрантів, аспірантів, здобувачів та асистентів-стажистів вишів України було наведено приголомшливу різноманітність. Конференція показала плідне співробітництво виконавського та дослідницького музикознавства, тут панували атмосфера не-підробного ІНТЕРЕСУ та живого СПІЛКУВАННЯ. Справжнє свято НАУКИ!

Проведення конференції продемонструвало, що наука про гітару розвивається і має своє перспективні напрямки – органологія (все, що пов'язано з інструментом, його будовою

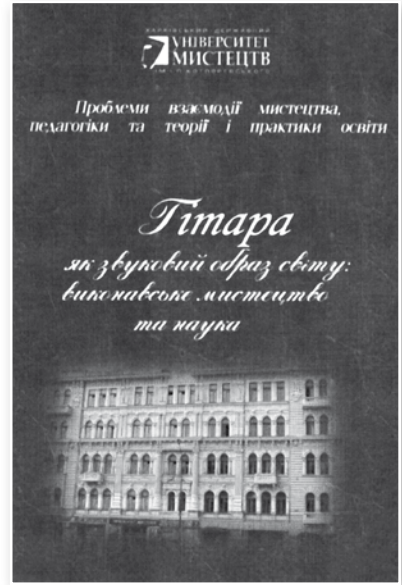
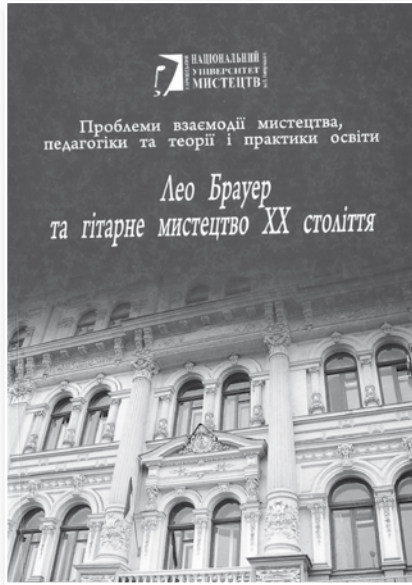
і конструкцією), жанрові та стильові характеристики композиторської і виконавської творчості, методичні засади навчання гри на гітарі – все це складає предмет вивчення сучасної гітаристики. Ці ж теми були актуальними й на другій конференції 2010 р. – «Лео Брауер і музичне мистецтво ХХ століття»²¹, котру присвятили творчості композитора зі світовим ім'ям. Окремою і дуже важливою сторінкою у рамках конференції стали дослідження брауерівських творів «Вічна Спіраль», «Ніка», «Rito de los Orishas», Соната для гітари, «Кубінські пейзажі», а також творчості Брауера-диригента. Міжнародний статус конференції підтвердився участю С. Матохіна (Росія), В. Жабського (Голандія – Україна).

У 2012 р. відбулася третя конференція (у рамках фестивалю на честь ювілею В. Доценка) – «Гітаристика ХХІ століття: історія, теорія, творчість»). Без перебільшення на цих конференціях відбувалось становлення сучасної гітаристики, яка зараз дуже швидко розвивається, і формування саме харківської наукової школи.

Інтерес до науки підтвердився згодом і захистом кандидатських дисертацій з проблем гітарного мистецтва –

²¹ Матеріали доповідей стали основою статей, що увійшли в окремі випуски фахових видань ХНУМ імені І. П. Котляревського (див. Додаток 2).

О. Жерздев (2011 р.), В. Ткаченко (2013 р.), А. Тихонравова (2014 р.), О. Кригін (2016 р.)²².

Окремою сторінкою стоять фестивалі гітарного мистецтва, організовані за участю викладачів і студентів класу гітари ХНУМ. Так, з 2006 р. проходить фестиваль і конкурс ім. В. Петрова (голова журі – В. Доценко). Кожного року в конкурсі бере участь майже вся Харківська область (до 100 учасників). Паралельно конкурсу-огляду йдуть курси підвищення кваліфікації, раз на два роки проходить фестиваль, котрий збирає учнів В. Петрова, колег, нових гітарних зірок.

Після проведення гітарного конкурсу в ХССМШ (в межах XIV фестивалю «Музика – наш спільний дім», 2007 р.) багато хто відкрив для себе різнобарвність гітари – вона прозвучала з оркестром, в ансамблі, виступив гітарний квартет, учасники продемонстрували розширення репертуару.

В. Доценко був одим із організаторів і головою журі гітарного конкурсу «Дніпровські сузір'я» (Українка, 2006–2009 рр.). Його метою було зробити суто академічний фо-

²² Див. Додаток 2.

рум, підібрати членів журі, у яких би була єдина естетична концепція. І вже на першому конкурсі спалахнула нова зірка – Марко Топчій (в молодшій групі). Конкурс продемонстрував високий рівень і велику конкуренцію між школами та підходами і став важливою віхою для всіх учасників²³.

1–2 грудня 2012 р. відбувся фестиваль гітарної музики, проведення якого було приурочено до ювілею Володимира Доценка. За два дні в університеті мистецтв пройшло багато цікавих подій: наукова конференція, на якій прозвучали доклади гітаристів із Харкова, Белгорода, Мінська, Львова, Дніпропетровська; зустріч із гітарним майстром І. Буданцевим (Тамбов), яка викликала неабияку зацікавленість слухачів; майстер-класи професора Белгородського державного інституту мистецтв і культури Євгенія Алешнікова; доцента Донецької державної музичної академії ім. С. Прокоф'єва Павла Іваннікова, доцента Білоруської академії музики Євгена Грідюшки І, звичайно ж, концерти, у яких об'єдналися представники різних виконавських шкіл.

Виняткова властивість усіх концертів класу Володимира Доценка – це рівновага між репертуаром строгим, академічним і творчою свободою, дозволеністю грати в концерті те, що просто подобається. Серед серйозних творів, що виконуються:

— *старовинна музика*: Фантазії Г. Ф. Телемана, «Ричеркар і Пavana» Франческо де Мілано, «Сарабанда», «Прелюдія і Алеманда» з сюїти для архилютні № IX Дж. Замбоні,

Є. Грідюшко (Білорусь) – учасник III гітарної конференції 2012 р.

²³ Докладніше про конкурс – на сторінках випуску № 1 журналу «Гітара. ua».

лютневі сюїти, «Аллегро» з сонати для флейти і клавесина Й.С. Баха, Сонати Д. Скарлатті;

— *музика доби класицизму і романтизму*: «Блискуче рондо» Д. Агуадо, «Концертна п'єса» Ф. Сора, «Каталонська пісня», Варіації на тему «Фолії» М. Льобета, «Кавалерійська фантазія», «Вальс-Фаворит» Н. Коста, «Елегія» і «Тарантелла», Фантазія на тему з опери Дж. Верді «Ріголетто» Й. Мерца, Шість Варіацій на тему «I Vin a Kohlbauern Bub кольбауэр буб», Варіації на тірольську народну пісню М. Джуліані, Сонати для скрипки та гітари Н. Паганіні, його ж Каприс № 24 (у перекладенні Д. Вільямса), «Венеціанський карнавал» Ф. Таррегі;

— *музика ХХ–ХХІ ст.*: Сонати Х. Туріні, М. Костельнуово-Тедеско, Л. Брауера, «В садах Хенераліфе», «В полях пшеничних», «Сапатеадо» Х. Родріго, Танок з балету «Жизнь коротка» М. Де Фальї, «Помпея» з сюїти «Буенос Айрес», Suite del Plata No 1 М. Д. Пухоля, Бахіана № 5 Е. Віла-Лобоса, «Юмореска» Н. Кошкіна, Фуга Л. Брауера, Каприччіо № 20 «Підношення вчителю» М. Кастельнуово-Тедеско, «Каюнбаба» К. Домініконі, Варіації на тему Ярослава Клемпера Ш. Рака, «Баркарола» А. Барріоса, «Липа вековая» «Поп і Балда» С. Руднева.

Окрема низка творів презентує *різнобарвність сучасного гітарного репертуару* — Фантазія на тему укр. шедрівки «Чи вдома пан господар?», «Карпатська рапсодія» А. Андрушка, Сюїта «Чотири інтимні п'єси», «Івана Івонка» (у транскрипції для гітари соло А. Асанова) Д. Богдановича, «Suburbio» К. Москардіні, «Rondena» С. де Ла Маса, «Народний танок» М. Тадича, «Зенит» і «Вечірній танок» з «Африканської сюїти» А. Томаса, «Хрустальна тиша» Ч. Корія, музика з кінофільму «Парадиз» Е. Морріконе, Roland Dyens's arrangement of Claude Nougaro's song «Ile de Re», «Valse en skaï», «Ніч в Тунісі» Р. Діенса, «Легкий, вітряний» Т. Еммануеля, Регтайм на тему пісні «Дружба» С. Руднева, цикл «Історія танго» А. П'яцолли, Джаз-арія, «В очікуванні новин» О. Віницького і «Blue moon» Роджерса (в обр. О. Віницького), «Дві лідійські канцони» Дель-Анжело тощо.

2008 р.

20-річчя класу гітари, 2009 р.

20-річчя класу гітари, 2009 р.

ТЕЛЕГРАМА

МОСКВА 66/20003 97 2/12 1720=

УКРАЇНА 61003 ХАРЬКОВ ПЛОЩАДЬ КОНСТИТУЦІЇ 11/13 ХГУВ ІМ І. П. КОТЛЯРЄВСЬКОГО РЕКТОРУ ВЕРКИНОЇ Т Б=

УВАЖАЮЧА ТАТЬЯНА БОРИСОВНА ПРИЙМІТЬ МОЇ ПОЗДРАВЛЕННЯ СВЯЗІ ДВАДЦЯТИЛІТІЕМ ОСНОВАННЯ КЛАСУ ГИТАРЫ ЗА ЦЬОТИ ГОДИ ХАРЬКОВСЬКА ГИТАРНА ШКОЛА ПОД РУКОВОДСТВОМ ВІДАВНОВОГО МУЗИКАНТА І ПЕДАГОГА ПРОФЕСОРА ВЛАДИМИРА ДОЦЕНКА ДОПРИНІ СНИСКАЛА УВАЖЕННЯ І ВОХИЩЕННЯ МУЗИКАНТОВ РІЗНОЮ СТРАН СПОСОБСТВОВАЛА ПОДНЯТТЮ НА НОВУЮ ВИСОТУ МУЗИКАЛЬНОГО ІСКУСТВОА УКРАЇНИ. ЖЕЛАН ГИТАРНОМУ АНГІЛІВУ, ПРОФЕСОРУ ЛОНЧЕНКО ВСЬМУ ВОЗГЛАВЛЯЮМУ ВАМИ УЧЕБНОМУ ЗАВЕДЕННЮ ДАЛЬНІШИХ УСПЕХОВ ДЕЛЕ ПОШТОУВКИ ПЕРЕКЛОСАЮХ МУЗИКАЛЬНИХ КАДРОВ. УВАЖЕННЯМ ЗАСЛУЖЕННИ АРТИСТ РОСИИ ПРОФЕСОР РАМ ІМЕНІ ГЕСІННІХ-КОМОЛЯТОВ Н. А.

УКР ПОВІСНИ

ДІЛ. 20 3809 25-08 СРС

НАЦІОНАЛЬНА ФІЛАРМОНІЯ УКРАЇНИ

4 червня 18.30 Велика зала ХНУМ

«Пам'яті Вчителя» Петрову В.К. присвячується

«Мій острів - Гітара»

В концерті приймають участь студенти та викладачі класу гітари ХНУМ заслужений артист України, професор **Володимир Доценко** кандидат мистецтвознавства, доцент **Вікторія Ткаченко** лауреатка міжнародних конкурсів викладач ХДУМ імені Б.М. Лятошинського **Денис Панченко**, **Ростислав Голубов** **Анастасія Швирилова**, **Олександр Пшеничний**, **Марина Кіташкіна** **Павло Васильковський**, **Сергій Тарнавський**, **Володимир Карпенко** **Юлія Лаврусіна**, **Станіслав Світличний**, **Марк Дем'яненко** **Станіслав Стещенко**, **Станіслав Нагорний**, а також: **Олег Чухліб** (літний), **Ольга Іл'яшенко** (скрипка) **Інга Логінова** (флейта), **Олена Прокудова** (віолончель), **Давід Давіден** (бас), **Ольга Доценко** (фортепіано)

У програмі концерту прозвучить музика різних епох і стилів

Ведуча концерту кандидат мистецтвознавства, доцент **Юлія Ніколаєвська**

19 ЧЕРВНЯ (ЧЕТВЕР) 18:00

Харківський національний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського вул. Конституції 11/13

Мала зала ауд. 58

КОНЦЕРТ

пам'яті Віталія Петрова

Виступають:

Павло Васильковський
Станіслав Світличний
Марина Кіташкіна
Сергій Тарнавський
Станіслав Нагорний
Ігор Кордюк
Сергій Горкуша
Олександра Волошина
Катерина Чечоткіна

партия фортепиано **Станіслав Калінін**

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського

Концерти, посвященні 25- летию класса гитары ХНУИ им. И. П. Котляревского

«МОЙ ОСТРОВ – ГИТАРА»

В концертах принимают участия студенты и преподаватели ХНУИ классифицированы профессора, заслуженного артиста Украины

Владимира Доценко и доцента кафедры, кандидата искусствоведения **Виктории Ткаченко** Лауреаты международных и всукраинских конкурсов **Игоря Кордюка**, **Сергея Горкуша**, **Евгения Козыченко**, **Станислава Світличного**, **Станислава Нагорного**, **Дмитрия Травки**, **Сергея Фрибесови**, **Александра Волошина**, **Марина Кіташкіна**, **Ніна Вікторівна**, **Юлія Лаврусіна**, **Сергей Світличний**, **Марина Журавська** и **Елена Прокудова** (виолончель).

В концертах прозвучит музика **И. С. Бачи**, **Л. Скарлатти**, **Г. Ф. Телемана**, **Ф. Сора**, **М. Дарювана**, **Д. Агуадо**, **И. Кюль**, **И. К. Мери**, **Ф. Фаррери**, **М. де Фалли**, **А. Бартолика**, **Х. Рацарго**, **М. Костеллауово-Тассео**, **Х. Турьяна**, **Р. Делеса**, **К. Доминикони**, **Д. Бодяловича**, **М. Писсеново**, **М. Талча**, **А. Томаса**, **А. Андрушко**

Ведущая концерта доцент, кандидат искусствоведения **Юлия Николаевская**

20-21 марта 2015г. 17.30 (Малый зал, ауд. 58) Вход свободный

Концерт в рамках міжнародного музичного фестивалю «Харківські асамблеї», 2016 р.

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ ХАРЬКІВСЬКОЇ ОБЛАСТЯВОЇ ГОСДАРСТВЕНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
МОЛОДЕЖНИЙ АКАДЕМИЧЕСЬКИЙ СИМФОНІЧЕСЬКИЙ ОРКЕСТР
Большой зал
ХНУИ им. И.П.Котляревского
пл. Конституции, 11/13
(ст. м. "Советская",
рядом с магазином "Ведмедик")
8 февраля 2013 г.
19:00
МАСО
«СЛОВОЖАНСКИЙ»
К юбилею Владимира Доценко
Международный фестиваль гитарного искусства
"Концерты для гитары с оркестром"
В программе концерта:
Дмитрий Малый - Концертно для гитары и симфонического оркестра (Премьера)
Лео Брауер - Концерт №3 для гитары с оркестром, «Сингисинга»
Хосеан Радриго - Концерт для гитары с оркестром "Асанкуус", II ч.
И.С. Бак - Концерт №1 в-фой для клавира с оркестром, I ч.
СОЛІСТЫ:
Ольга ДОЦЕНКО
Владимир ДОЦЕНКО
Ференц БЕРНАТ
Дирижер - Юрий ЯКОВЕНКО
Ведущий - доктор наук, профессор, заслуженный деятель культуры Украины Валерий ГОДУНЕНКО
Заказ и бронирование билетов по тел.: (093) 536-21-90; (066) 312-43-23 а также на сайте www.maso.org.ua
Стоимость билета - 30 грн.

Завжди в концертах звучать нові твори. Так, у 2013 р. в рамках фестивалю гітарної музики було виконано прем'єру Концерту для гітари з оркестром молодого харківського композитора Дмитра Малого (у виконанні Ф. Берната, Угорщина).

На окрему увагу заслуговує концерт «Прем'єри» (в рамках фестивалю 2012 р.), в якому прозвучали твори авторів XX і XXI ст.: мініатюри М. Пасечного (вик. В. Доценко); соната

А. Хінастери (А. Дудар), Елегія і фугато із Сонатини А. Тансмана (Д. Бучка); Прелюдія і фуга Г. Джапарідзе; Токката

Ректор ХНУМ імені І. П. Котляревського, народна артистка України, професор Т. Веркіна – постійний слухач гітарних концертів

Ш. Рака, мініатюри «Моему другу» і «Гітарному майстру» випускника класу В. Доценка А. Асанова (вик. І. Кордюк); Прелюдія і fuga А. Аркузунова (вик. С. Горкуша); «Тарантос» Л. Брауера (вик. І. Половинка); «Вода і вино» Е. Джисмонті; «Присвячення М. де Фалья» М. Пасечного (вик. А. Швець). Прем'єрними були також і виконання Сонати для гітари К. Блюха (вик. М. Трянов) і його Гітарно-

го квартету (вик. Харківський гітарний квартет). Унікальним твором, який прозвучав на гітарному фестивалі, стало перекладення Струнного квартету № 3 («Пам'яті великого драматурга») Ф. Гласа (перекладення і виконання Харківського гітарного квартету).

У виконанні гітарного дуету В. Доценка з В. Ткаченко у жовтні 2016 р. відбулася прем'єра концерту для двох гітар з оркестром

Р. Діенса «Пам'яті П'яццоллі» (III ч.), згодом концерт пролунав у рамках фестивалю «Impreza» з оркестром Харківської обласної філармонії під керівництвом Ю. Янка (березень, 2017 р., зал Харківської обласної філармонії), музичному училищі ім. Б. Лятошинського (лютий, 2017 р.), ХНУМ імені І. П. Котляревського (червень, 2017 р.).

Цікаво, що студенти та випускники класу не тільки виступають як солісти, але постійно створюють цікаві ансамблі, творять у різних жанрах і напрямках. Наприклад, деякий час проіснував дуже своєрідний студентський дует «Фламме» – Іван Євтушенко і Денис Панченко. Вони грали фламенко, яскраву іспанську музику, і, до речі, стали лауреатами II премії на конкурсі гітаристів імені М. Д. Соколовського (Київ, 2006 р.).

Одним із відомих у Харкові та за його межами колективів є дует «Фієста» у складі лауреатів Міжнародних конкурсів Амалії Мартем'янової і Вікторії Ткаченко. Їх манеру гри відрізняють яскрава емоційна подача, тонка та глибока передача музичної думки в поєднанні з високим професіоналізмом і неповторним шармом. Іспанська та латиноамериканська направленість репертуару ансамблю приваблює численну аудиторію. Дует «Фієста» став бажаним гостем багатьох фестивалів і конкурсів, таких як «Дніпровські сузір'я» (Українка), «Поліська рапсодія» (Шостка), «Срібний дзвін» (Ужгород), Міжнародний фестиваль гітарної музики (Чернігів), «Ренесанс гитары» (Гомель – Білорусь) та ін. Ансамбль також виступає на філармонічних майданчиках і в гітарних клубах, проектах асоціації професійних музикантів-виконавців «Камерний Альянс», благодійного фонду «Харків-

*лауреаты международных конкурсов
гитарный дуэт "Фiesta"
Амалия Мартемьянова и
Виктория Ткаченко*

ські асамблеї» (Харків), шукає себе в різноманітних жанрах, постійно поновлює репертуар і фактично формує смак нового слухача.

У спільних проектах з музикантами Харкова прозвучали гітарний квартет Н. Паганіні і гітарний квінтет Л. Боккеріні («Харків-квартет», партія гітари – Вікторія Ткаченко, прем'єра, 1999 р.), Концерт для банданеона, гітари і струнного оркестру (партія гітари – Олександр Кулик). На міжнародному фестивалі «Музика – наш спільний дім» (Харків, 2007 р.) заявив про себе гітарний квартет Олександр Кулик – Денис Панченко – Вікторія Ткаченко – Амалія Кривенко, виконавши «Андалузський концерт» Х. Родріго.

В. Ткаченко – О. Кулик – Д. Панченко – А. Кривенко

У 2008 р. в рамках навчальної роботи (ансамблевий клас) було організовано квартет гітаристів (перший склад – А. Брагін, М. Трянов, О. Чубаренко, Р. Таранов; з 2011 р. у складі ансамблю – С. Горкуша та І. Половинка). Зараз це унікальний колектив – «Kharkiv Guitar Quartet» зі стійким кредо – пропаганда сучасного музичного мистецтва. Колектив веде активну концертну діяльність, має фондіві записи програм на харківському телебаченні, є лауреатом міжнародних конкурсів і фестивалей, серед яких: «Музика без кордонів» (Харків, 2010 р.); «Guitar

«Kharkiv Guitar Quartet»

«Spring Fest» (Одеса, 2010 р.); «Житомирська музична весна» (Житомир, 2012 р.); «ГогольFest» (Київ, 2012 р., 2013 р.); «Осінні фарби» (Рівне, 2012 р.); ІХ Белгородський міжнародний конкурс виконавців на класичній гітарі та ансамблів гітаристів (І премія; Белгород, 2012 р.); «Дні нової музики» (Харків, 2012 р.); «Ізоляція» (Донецьк, 2013 р.), Міжнародний фестиваль сучасної музики «Kharkiv Contemporary» (Харків, 2014 р., 2015 р.); «По-гранКульт: ГаліціяКульт» (Харків, 2016 р.), Національний мистецький фестиваль «Кропивницький 2017». Завдяки співпраці з українськими та зарубіжними композиторами (США, Англія, Австрія, Іспанія) кuartет має у своєму репертуарі низку унікальних творів, частина з яких присвячена ансамблю. Винятковість колективу полягає також у виході за рамки чисто академічного мистецтва, що втілилось у цікавих експериментах із новими стилями музики і у співпраці з різними музикантами, поетами, художниками та танцювальними колективами.

Звучання гітари в ансамблі має безліч облич і це неодноразово доводили учні класу. Одним із яскравих моментів став концерт 2017 р. – «Гітара в ансамблі», в рамках якого, окрім відомих творів, пролунала, наприклад сюїта «Сім іспанських народних пісень» М. де Фалья для голосу та гітари (солістка О. Кузьміна, партія гітари – Павло Васильковський, перше виконання у Харкові) і з серйозною програмою

виступив оркестр гітаристів ХНУМ (художній керівник і диригент – В. Доценко).

Звернемо увагу й на такий факт, який є значим для сучасного стану гітарного життя Харкова. Завдяки існуванню класу гітари в Харкові почали з'являтися нові твори для

Концерт класу (2 червня 2017 р.)

гітари, що створювалися харківськими композиторами. Це – «Іспанський концерт» (присвячений В. Доценку), варіації на теми Кореллі, Куперена, Проторіуса, Бьорда, що були написані заслуженим діячем мистецтв України М. Стецюном (прем'єри цих творів пройшли в США, Швейцарії), а також п'єси різних жанрів У. Мачневої, Д. Панченка (випускники В. Доценка), які вже відомі за межами України. Наприклад, «Карпатська легенда» Д. Панченка була визначена в 2001 р. як обов'язковий твір на Міжнародному конкурсі гітаристів у м. Ужгороді. В останні роки з'явилися і що найголовніше – відразу ж прозвучали зі сцени – твори Д. Малого (концерт для гітари з оркестром, присвячений В. Доценку, 2012 р., для квартету гітар), В. Богатирьова ²⁴ («Стамбул» для тріо гітар), Д. Панченка (сред останіх – «Стінг»), альбом «Sunny Road» ²⁵, О. Кулика («Бурлеска», «Дві новелети», Три прелюдії, Три етюди, Фантазія для трьох гітар, «VooDoo», «Dance of the night waves») ²⁶, А. Асанова («Гітарному майстру», «У ритмі радощі», присвячено В. Доценку),

В. Доценко – художній керівник та диригент гітарного оркестру ХНУМ імені І. П. Котляревського

²⁴ Серед інших творів цього молодого композитора – 3 легких етюди, 2 ностальгічних вальси, сюїта «Прелюдії-феєрії» (для гітари соло); «Закликаючи весну» (для оркестру гітар); дует бандури та гітари у 3 ч., «Елегія» для скрипки та гітари, Фанданго, Ноктюрн (для гітари і фортепіано); а також інші ансамблі за участі гітари – «П'єса в українському стилі» для баяну, цимбал, гітари і контрабаса, «Один раз на вечорницях» для баяна, цимбал, бандури, гітари, скрипки і контрабаса; «Карнавал» – бурлеска для баяна, гітари і контрабаса.

²⁵ Композиції альбому: «Сонячний шлях», «Бароко», «Танок для Лева», «У пошуках втраченого», «Почуття», «Зустріч», «Не прощавачись».

²⁶ Для оркестру гітар, присвячено ювілею В. Доценка (2017).

Гітарний оркестр ХНУМ імені І. П. Котляревського (червень 2017 р.)

Р. Голубова («В очікуванні літа»), Б. Бельського (сюїта: прелюдія, пісня, токатта; прелюдія і тремоло; нагриш, обробка «Пісні рибалки» з кінофільму «Генерали піщаних кар'єрів»; інтродукція, тема та варіації, присвячені Ф. Сору; Маленька фантазія; «Вкус джема»; Улюблений вальс), П. Гордієнка («Чакона», «Ната-вальс»²⁷, Графський вальс, Вальс-каприс, Романтична балада, «Одного разу в серпні», поема для гітари та симфонічного оркестру, збірки п'єс, твори для гітари та голосу), Д. Бочарова («Шість частин» для квартету гітар). Багато пише для гітари Костянтин Бліох (так, спеціально до 20-річчя класу гітари він написав квартет «Хоровод», котрий увійшов до репертуару Kharkiv Guitar Quartet)²⁸. До ювілею В. Доценка (2017 р.) з'явилися й нові твори для оркестру гітар, що стануть прикрасою гітарного репертуару. Це «Токата» відомого угор-

²⁷ Одним із найкращих виконавців творів П. Гордієнка є Іван Євтушенко.

²⁸ Перелік його творів надано у першому розділі.

ського гітариста та викладача Давида Павловича, а також «Танці нічних хвиль» Олександра Кулика, «Закликаючи весну» Володимира Богатирьова.

Випускники класу гітари: закон перспективи

Клас гітари існує в Харківському національному університеті мистецтв вже більше без малого 30 років. Кожен із випускників знайшов свою дорогу у житті – у Харкові, Україні, світі. Так, Роман Азаров працює звукорежисером на московському радіо, Тетяна Белькович – викладач лютні в Штуттгарді, Оксана Шеляженко – перша гітара у знаменитому квартеті «Фортіссімо» в Німеччині, Уляна Мачнева живе та працює у США, Дмитро Савицький – в Граці, Наталія Каротеева захистила докторську дисертацію в Зальцбурзі.

Федір Федорович БЕРНАТ (Ференц Бернат) – гітарист, композитор, викладач, науковий дослідник, член спілки композиторів Угорщини (ARTISJUS), володар нагород «ARTISJUS» (за значний внесок в музично-педагогічну діяльність Угорщини, Будапешт, 2012 р.); «Pro Cultura Minoritatum Hungariae» (за збереження та популяризацію національних культурних цінностей, Будапешт, 2012 р.); Диплом рекорду Гіннеса (2007 р., 2008 р.). Закінчив ХДІМ (2007), аспірантуру ХНУМ імені І.П. Котляревського (2017). Завідуючий кафедри струнно-щипкових інструментів, викладач по класу гітари в Музичному Училищі ім. Бені Егреші, веде клас гітари у Вищій Шко-

Ф. Бернат

лі Музики «Vienna Konservatorium Budapest» (Будапешт). Учасник багатьох фестивалів (Міжнародний фестиваль сучасної музики «Контрасти», Львів-2013; Міжнародний фестиваль класичної та сучасної музики «Сузір'я Закарпаття», Ужгород-2013; Міжнародний етно-джазовий Фестиваль «Мистецтво Толерантності», Євпаторія-2013; Харків-2013; міжнародні фестивалі класичної гітарної музики «Мілленіум» (Естергом, Угорщина, 2001 р.); ім. Дж. Дюарта (Руст, Австрія, 2008); ім. Й. Мертца (Братислава, Словаччина, 2008); ум. Сегед (Угорщина, 2005); «Осін-

Виступ Ф. Берната у проєкті «Gitar Magia» (м. Будапешт, 2011 р.)

ні фарби», Рівне-2013; «Акорди Озера», Балатонакалі-2013; «ГітАС», Київ-2013; Всеугорський Гітарний Фестиваль у м. Дунакесі, 2011 р.; у м. Балатонфюред, Угорщина, 2008 р. Постійно виступає на заходах української музики в Угорщині, на міжнародних фольклорних фестивалях, де популяризує українську класичну та народну музику. Автор збірки «Дитячі забави» (Gyerekjáték): характерні твори для класичної гітари (ноти + CD, Будапешт, 2012 р.). Автор творів «Українська Балада» для класичної гітари соло (варіації на тему «Рідна мати моя», 2008 р.); «Угорська Фантазія» для гітари та симфонічного оркестру (2014 р.). Є також ав-

тором наукових статей з проблем гітарних стилів, композиторської та виконавської інтерпретації гітарних творів.

На гітарній мапі України є чимало міст, де працюють учні В. Доценка. Іван Євтушенко – учасник групи «Фламенко», один із небагатьох лютнистів в Україні, Сергій Моїсеєнко – директор Департаменту культури і туризму, національностей та релігій Чернігівської обласної державної адміністрації, заслужений діяч мистецтв України; Олександр Бабанін – викладач Запорізького музичного училища, Михайло Тушенко започаткував клас гітари у коледжі в Луганську, відкрив клас гітари в інституті і взагалі створив гітарний центр, виявився чудовим педагогом, зараз працює у Києві (Київський інститут музики ім. Глієра); Борис Бельський – відомий у Києві виконавець і педагог, викладач училища культури, багато років є керівником Київського гітарного оркестру, гітаристом театру пісні (з яким багато гастролює); Юрій Радзецький – знаний викладач не тільки у Дніпрі, але й у всій Україні; Петро Гордієнко зарекомендував себе як талановитий композитор, є викладачем в Національній академії керівних кадрів культури й мистецтв, був одним із засновників та членом журі конкурсу «Дніпровські сузір'я», одним із співзасновників журналу «Гітара. ua»; Михайло Стрельников – постійний учасник фестивалів сучасного українського мистецтва (міжнародний форум музики молодих, «Київ Музик Фест», «Музичні прем'єри сезону»), перший виконавець творів за участю гітари А. Загайкевич, А Корнака, С. Ярунського, багато років працював у Білій Церкві, створив там постійнодіючий культурний центр, котрий презентував досягнення академічної гітари, творчість видатних гітаристів, нові проекти (в тому числі – імпровізаційної музики), В. Паламарчук викладає у ДДПУ ім. І. Франка.

У Харкові майже у всіх навчальних закладах (початкового, середнього та вищого рівнів) і концертних організаціях працюють учні гітарного класу В. Доценка. Амалія Мартем'янова – викладач педагогічного університету ім. Г. Сковороди; Анна Тихонравова є солісткою Харків-

ської обласної філармонії; Петро Юха, Максим Трянов – викладачі Харківської державної академії культури; Антоніна Лейбіна викладає у Харківському вищому коледжі мистецтв; Олександр Кригін, Олексій Жерздев – у Гуманітарно-педагогічній академії, Володимир Гризодуб, Ірина Шевчук, Денис Панченко, Олександр Кулик – викладачі Харківського музичного училища.

І. Шевчук

Д. Панченко

Ірина Олександрівна ШЕВЧУК – учениця В. К. Петрова (Харківський державний інститут культури, 1982) та В. Доценка (Харківський державний інститут мистецтв, 1998), відомий у Харкові викладач гітари, член Асоціації гітаристів Національної всеукраїнської музичної спілки (з 2006 р.), дипломант обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» (2005 р.). З 1991 р. – викладач класу гітари Харківського музичного училища ім. Б. М. Лятошинського. Студенти її класу – лауреати міжнародних, регіональних та обласних мистецьких конкурсів. І. Шевчук – активний учасник конференцій, її статті публікуються у фахових виданнях.

Денис Миколайович ПАНЧЕНКО – гітарист-виконавець, викладач Харківського музичного училища ім. Б. М. Лятошинського, композитор. Випускник класу В. Доценка (магістратура ХДУМ, 2007 р., асистентура-стажування, 2010 р.) Ще за часів навчання став лауреатом значних конкурсів (I Міжнародний конкурс ім. М. Д. Со-

коловського, 2006 р.; «ГітАс», 2007 р.; Міжнародний конкурс у м. Ольштин, Польща, 2008 р.), був постійним учасником майстер-класів (М. Дилла, М. Залевській – Польща, Р. Вязовський, Е. Вагнер – Німеччина, Д. Жуві – Франція). У Харківському музичному училищі навчався у В. К. Петрова (з композиції – у В. М. Птушкіна) й зараз виступає як сольний виконавець, в ансамблі, пише музику для гітари, яка звучить на фестивалях і конкурсах як в Україні, так і за її межами.

Олександр Геннадійович КУЛИК – випускник класу В. К. Петрова (ХМУ, 2002 р.), В. І. Доценка (магістратура ХДУМ, 2007 р., асистентура-стажування, 2010 р.), викладач Харківського музичного училища ім. Б. М. Лятошинського, композитор, аранжувальник, лауреат міжнародних конкурсів у Каневі (2004 р.), Ольштині (2007 р.), учасник міжнародних фестивалів («Харківські асамблеї», «Рахманінов та Українська культура»), автор наукових статей з проблем гітарного класицизму²⁹, відомий гітарист-виконавець (презентує як соль-

О. Кулик

²⁹ Див.: 1. Кулик О. Г. Музыка для гітари межі XVIII–XIX ст. Силь, жанри, стилістика // Наукові асамблеї: матеріали магістерських читань, 10–11 квітня/відп. ред. Л. В. Шаповалова. Харків: ХДУМ, 2007. 352 с.; 2. Кулик О. Г. Парадоксальність і закономірність явища «гітарного класицизму». *Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти*. 2008. Вип. 23: Гітара як звуковий образ світу: виконавське мистецтво та наука. 231 с.; 3. Кулик О. Г. Музыка для гітари межі XVIII–XIX ст. та сучасне виконавство. *Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти*. 2011. Вип. 31: Лео Брауер та гітарне мистецтво XX століття. С. 163–170; 4. Кулик О. Г. Аутентичний напрям у гітарному виконавстві (на прикладі музики гітарних композиторів межі XVIII–XIX ст.) // *Исполнительство на народ-*

ні гітарні програми, так і є постійним учасником концертів і фестивалів пам'яті В. К. Петрова, концертів у Харківській обласній філармонії, грає з камерними, симфонічними оркестрами, у дуеті з акордеоном. Є автором творів та аранжувань для гітари й ансамблів із гітарою.

Вікторія Ткаченко

Вікторія Миколаївна ТКАЧЕНКО — вона закінчила Харківське державне музичне училище ім. Б. Лятошинського по класу гітари (у В. К. Петрова, 1992 р.), ХДІМ ім. І. П. Котляревського (1997 р.) та асистентуру-стажування при цьому інституті (клас проф. В. І. Доценка, 2003 р.) і зараз є кандидатом мистецтвознавства, доцентом Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Як постійний учасник гітарних фестивалів та конкурсів (Україна, Росія, Білорусь) В. Ткаченко у складі дуету з В. Доценком і з сольними програмами здійснила гастрольні виступи у Німеччині (Дармштадт, Карлсруе, Вюрсбург), Польщі (Санок), Угорщині (Будапешт), Росії (Санкт-Петербурзька

державна капела ім. Глінки, міжнародні гітарні конкурси у Воронежі, Белгороді), Білорусі (фестивалі у Мінську, Гомелі), Україні (Київ, Харків, Донецьк), має відгуки у пресі. Вона є лауреатом міжнародного конкурсу гітаристів «Кримські струни» (Сімферополь, 1995 р.), дипломантом міжнародного фестивалю гітарного мистецтва (м. Сегед, Угорщина 2002 р.), членом Національної всеукраїнської музичної спілки (Асоціація гітаристів України).

ных инструментах. Теория, история, практика: материалы Междунар. науч.- практ. конф. (Казань, 10 марта 2014 года). Казань, 2014. 332 с.

З А. Дезідеріо і Р. Сміт (Бельгія), 2008 р.

**Серед учасників IV міжнародного фестивалю у м. Сегед (Угорщина).
З Д. Павловичем, П. Бандіні, 2003 р.**

В. М. Ткаченко – постійний член журі Міжнародних конкурсів і фестивалів: «Ренесанс гітари» (м. Гомель, Білорусь, 2006 р.); VII та VIII Відкритих біенале дитячої творчості «від 5 до 10», м. Харків; Всеукраїнського конкурсу-гляду молодих виконавців ім. династії Воєводіних, 2010 р. (м. Луганськ); VI та VII Обласних конкурсів юних виконавців на гітарі ім. Віталія Петрова, 2014 р., 2016 р. (м. Харків).

В. М. Ткаченко плідно займається науковою та методичною роботою. У 2013 р. захистила дисертаційне дослідження за темою «Універсалізм і специфіка музичного мислення у стилях гітарної творчості 1880–1990 років», є учасницею наукових конференцій, автором статей³⁰, кандидат мистецтвознавства (2013 р.), доцент (2015 р.).

Вікторія Ткаченко – учасниця різноманітних ансамблів: гітарного квартету Харківської обласної філармонії

---

³⁰ Серед найважливіших: 1. Ткаченко В. Н. Гитарное мышление – от явления к термину. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. 2008. Вип. 23: Гітара як звуковий образ світу: виконавське мистецтво та наука. С. 20–24; 2. Ткаченко В. Н. Специфіка мышлення в творчестве гитарных композиторов XIX века. *Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка*. 2010. Вип. 13. С. 284–292; 3. Ткаченко В. Н. «Хвала танцю» Л. Брауэра: к вопросу композиторского и исполнительского мышления. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. 2011. Вип. 31: Лео Брауер та гітарне мистецтво XX століття. С. 98–106; 4. Ткаченко В. Н. Композиторско-исполнительский стиль как ведущая тенденция гитарного творчества. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2012. № 3. С. 137–140; 5. Ткаченко В. Н. Истоки универсализма в гитарном мышлении Новейшего времени: Ф. Таррега «Венецианський карнавал». *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2012. № 5. С. 166–172; 6. Ткаченко В. Н. Специфіка композиторско-исполнительского стиля К. Доменикони (на примере сюиты для гитары соло “Koynunbaba”). *Проблеми філології, культурології і мистецтвознавства в світлі сучасних досліджень*. 2013. С. 22–28; 7. Ткаченко В. Универсализм гитарного стиля Р. Дьенса (на примере сюиты «Hommage a Villa-Lobos»). *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. 2014. Вип. 40: Когнітивне музикознавство. С. 468–478; 8. Ткаченко В. Н. Специфіка гитарного стиля Н. Кошкина (на примере сюиты «Игрушки Принца»). *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2015. Вип. 1. С. 51–59.

Дует В.Ткаченко – В. Доценко, 2017 р.

(Ю. Стайка), дуету з В. Доценком, виступала з «Харків-квартетом» (прем'єра у Харкові гітарного квартету Н. Паганіні, гітарного квінтету Л. Бокеріні в Харківській обласній філармонії).

З 2004 р. є учасницею гітарного дуету «Фієста». Ансамбль брав участь у міжнародних фестивалях: «Дніпровські сузір'я» (м. Київ, Українка), «ГітАс» (м. Київ), «Срібний дзвін» (м. Ужгород), «Срібні струни» (м. Донецьк), «Поліська рапсодія» (м. Шостка), Міжнародний фестиваль гітарної музики (м. Чернігів), «Ренесанс гітари» (м. Гомель), «Гітара в Росії» (м. Воронеж), «Світ гітари» (м. Калуга), «Tabula gassa» (м. Волгоград), Міжнародний конкурс виконавців на класичній гітарі (м. Белгород), «Fortissimo» (м. Харків), «Музика – наш спільний дім» (м. Харків). З 2009 р. дует «Фієста» (Вікторія Ткаченко і Амалія Мартем'янова) став артистом Харківської обласної філармонії. Має фондові записи гітарного дуету «Фієста» на обласному радіо («На гостини до муз», «Радіо Слобожанщини») і обласному телебаченні («Перша столиця», «Мелограф»). Цикл концертів студентів В. М. Ткаченко «Фієста запрошує» з успіхом проходять у залах Харківської філармонії, ХНУМ імені І. П. Котляревського.

Але один із основних векторів діяльності В. Ткаченко – педагогічний. Вона плідно займається як з маленькими дітьми, так й у виші. Її вихованець Андрій Уразовський протягом тільки двох років (2006–2008 рр.) близько 15 разів ставав лауреатів конкурсів у Харкові, Києві, Росії, Польщі, є стипендіатом Харківської обласної державної адміністрації «Надія Слобожанщини» (2006), студенти неодноразово ставали лауреатами міжнародних конкурсів; один із останніх – Олег Чухлеб є студентом магістратури Вищої школи музики у Мюнхені, Ірина Щербак демонструє високі педагогічні результати у ДМШ Харкова.

«Закон перспективи», що виявлений нами стосовно функціонування гітарного класу В. Доценка, працює і в тому сенсі, що багато учнів і випускників класу останнього періоду навчаються за кордоном, перемагають у стипендіальних програмах, виборюють складні конкурсні випробування задля навчання. Так, Олександр Чубаренко навчається в Німеччині (Hochschule, Есен), Ігор Кордюк – стипендіат німецького фонду DAAD (2015–2017 рр.) у Мюнхенській вищій школі музики та виконавської майстерності, закінчив там магістратуру зараз є викладачем, Арсен Асанов навчався в магістратурі університету Моцартеум (Universität Mozarteum, Зальцбург, Австрія, 2012–2014 рр.), магістратурі Гамбурзької Вищої Школи Музики та Театру (Hochschule für Musik und Theater Hamburg) в Німеччині зі спеціальності «камерна музика» (з 2016 р.); Дмитро Омельчак – стипендіат «Deutscher Akademischer Austauschdienst (Німеччина); Тамара Дмитрієва (клас В. Ткаченко) працює в Італії; випускник того ж класу Олег Чухлеб освоює лютню, навчається у Мюнхені (Вища школа музики та вик. майстерності), МаркоТопчій – лауреат понад 80 міжнародних конкурсів гітаристів у професійній категорії (39 – перші премії), веде активну й успішну гастрольну діяльність в Україні та за її межами – в США, Японії, Італії, Португалії, Франції, Іспанії, Мексиці, Німеччині та інших країнах світу – як сольо, так і у супроводі симфонічних оркестрів. З 2011 р. є арти-

стом D'Addario – провідного виробника гітарних струн. У 2017 р. стипендіатом міжнародної програми «Erasmus+» став Ростислав Голубов, стипендіатом Ротарі-клубів Хар-

кова — Анастасія Шнирьова.

Життя не стоїть на місці. У жовтні 2017 р. було проведено I міжнародний конкурс виконавців на класичній гітарі «ГітArt» (приурочений до 100-річчя ХНУМ імені І.П. Котляревського), що зібрав представників регіонів України та Угорщини. Кожного року з'являються нові молоді таланти (серед абітурієнтів – представники не тільки з України, але і Росії, Білорусі, Молдови, Угорщини), які прагнуть навчатися в Харківському національному університеті мистецтв імені І. П. Котляревського й не тільки закріпити авторитет, але й здатні окреслити **НОВІ ПЕРСПЕКТИВИ** харківської гітарної школи.

Видатні особистості харківської гітарної школи: Primus inter pares

Б. Шопен

Борис Федорович ШОПЕН (1922 — 2005 рр.)³¹ — перший учень гітари в музичному училищі (1940—1941 рр.). Після війни та демобілізації (1947 р.) закінчив Харківське музичне училище (клас гітари), Харківську консерваторію (клас М. Т. Лисенка, 1959 р.). У 1958 р. організував самодіяльний ансамбль гітаристів палацу культури Харківського моторобудівельного об'єднання «Серп і молот». Викладав гітару у ДМШ № 12 (м. Харків), відкрив клас гітари, викладав диригування, інструментовку в ХДАК (1963 — 1985 р.). Перший учитель В. Доценка, В. Кися.

---

³¹ Давидов М. А. Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа). Луцьк: Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського, 2010. 464 с.

Олексій Федорович МАМОН (1924 — 2005 рр.)³² — перший артист Харківської філармонії (з 1963 р.), педагог, популяризатор гітари. Багато років керував самодіяльним ансамблем гітаристів палацу культури Харківського моторобудівельного виробничого об'єднання «Серп і молот» (з 1978 р. — «Народний самодіяльний колектив УРСР»). Концертні програми колективу були доволі різноманітними, перекладення та аранжування робив сам О. Мамон. Ансамбль грав твори Баха, Моцарта, Прокоф'єва, Рубінштейна, Шуберта, Іванова-Крамського, народну іспанську та латиноамериканську музику, акомпанував виконання старовинних романсів, українських народних пісень, концертував містами України, Польщі, Німеччини. На Харківській студії телебачення за участю ансамблю було знято фільм «Наш друг гітара» (1967 р.), який демонструвався по всесоюзному телебаченню в рамках днів Української культури в Москві і неодноразово — на республіканському. О. Мамон також керував ансамблем гітаристів Національної юридичної академії ім. Ярослава Мудрого (2001—2004 рр.). Однією з відомих учениць О. Мамона є Н. Єфимова, яка у подальшому закінчила Музучилище ім. Гнесіних (Москва, клас Л. Менро).

О. Мамон

³² Біографічна стаття — Тавровские В. В. и С. В., 2001-2017. Энциклоп. словарь Гитаристы и композиторы. URL: <http://www.abc-guitar.papod.ru/pages/mamon.htm> (автори: А. В. Субота та С. Н. Тихонравов). Також: Субота А., Тихонравов С. Алексей Федорович Мамон (жизнь и творчество) — к вопросу об истории формирования Харьковской гитарной школы. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2008. № 12. С. 137—146.

І. Балан

Іван Митрофанович БАЛАН (1934 — 1991 рр.)³³

— педагог-гітарист, пропагандист гітарного мистецтва, засновник першого в СРСР гітарного клубу у Харкові (1960-ті рр.)³⁴, один із засновників харківської гітарної школи. Серед його учнів — Г. Вернигора, О. Виноград, Н. Каратеєва, гітарний майстер В. Олейніченко. Саме І. Балан, за спогадами В. Олейніченка, підштовхнув його до цієї професії: «Він приніс мені

американський журнал «Гітарний огляд», де був розділ, присвячений монтажу інструментів і виявленню дрібних пошкоджень. В 1975 р. вирішив виготовити інструмент самостійно — від початку й до кінця. До такої думки мене підвів мій вчитель І. Балан. У Харкові гітар ніхто не робив, а попит на нестандартні інструменти, що були виготовлені вручну, був»³⁵. Отже, роль І. Балана для формування харківської гітарної школи є непересічною. Окрім вищезазначеного, саме він, по суті, заклав основи формування школи харківських гітарних майстрів, яскравими представниками котрої на сьогодні є В. Олейніченко, О. Стефанюк, В. Третяк, О. Момот, М. Руденко. Багато з його учнів згодом навчалися у музичному училищі, інституті мистецтв, вишах України та Європи.

³³ Докладніше — URL: <http://www.abc-guitar.narod.ru/pages/balan.htm>

³⁴ Лазарева А. Харьковский гитарный клуб. *Гитара. ua*. 2008. № 1. С. 12–13.

³⁵ Фрагмент інтерв'ю: С. Завровский. Музыка против экологии. URL: http://www.2000.ua/v-nomere/aspekty/ekspertiza_aspekty/muzyka-protiv-ekologii_arhiv_art.htm

Віталій Костянтинович ПЕТРОВ

(1938 – 2004 рр.) – гітарист, відомий педагог, за словами доктора мистецтвознавства Л. Шаповалової, «лідер та засновник» харківської гітарної школи, «один з кращих педагогів за всю історію існування професійного навчання на шести-струнній гітарі у місті...»³⁶. Закінчив Харківську середню спеціальну музичну школу-інтернат (1957 р., клас В. Ф. Савіних) і Харківську консерваторію (зараз ХНУМ ім. І. П. Котляревського) по класу домри (доц. Міхеліс В. І., 1962 р.). З 1961 р. працював у Харківській філармонії в ансамблі народних інструментів як соліст. Самостійно

В. Петров

оволодів грою на гітарі. З 1970 р. вів класи спецінструменту (гітара та домра) і ансамблю в Харківському державному інституті культури (ХДІК, зараз Харківська державна академія культури). У 1976 р., коли було відкрито клас гітари у музичному училищі, з ім'ям В. К. Петрова пов'язаний новий сплеск інтересу до цього інструменту, суттєвий розвиток як кількісного, так і якісного рівня навчання³⁷.

В. К. Петров не був авторитарним педагогом, ніколи не нав'язував учню свою точку зору, завжди підтримував і вислуховував. О. Кулик згадує: «Від учня він вимагав повної

³⁶ Шаповалова Л. В. Володимир Доценко homo musicus. Інтерпретологічний аналіз *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки, теорії та практики освіти*. 2008. Вип. 23: Гітара як науковий образ світу: виконавське мистецтво та наука. С. 159.

³⁷ У статті О. Костенко, Л. Назаренко вказується, що у період 1989–2002 рр. Багато учнів його класу ставали переможцями конкурсів і фестивалів. Серед них – В. Доценко, О. Монахов, О. Макієнко, Г. Субота, Є. Рижов, А. Скребцов, Д. Савицький, О. Кулік, С. Калашников, О. Петроченков, Є. Полтавцев, Д. Панченко, С. Хіцун. Цит. видання. С. 30.

включеності у роботу, цінував і підтримував його допитливість. Якщо щось було не зроблено, він намагався зрозуміти, питав і уважно вислуховував, співчував усім проблемам. Але якщо помічав, що учень намагається виправдати свої лінощі, вираз обличчя у нього ставав таким, неначе йому робили боляче. Учень при цьому згорав від сорому»³⁸. В. Доценко пов'язує з В. Петровим вибір власного творчого шляху: «Для мене він був не лише Вчителем з великої букви, він був просто рідною і близькою для мене людиною. Він горів музикою, завжди помічав іскру Божу в учневі і радів цьому. Я по сьогодні вдячний Віталію Костянтиновичу за те, що він переконав моїх батьків в тому, щоб я вступав до Москви – в інститут ім. Гнесіних, а не в Харківський університет на історичний факультет, як вони того хотіли. Якби не Петров – як би я мучився все життя!»³⁹. Нарешті, ще одна учениця В. Петрова – В. Ткаченко – зазначає: «Його яскрава артистична натура проявлялась завжди і всюди. Я пам'ятаю його чудові вечори гітарної музики, на яких грали й ми – студенти, такі юні і різні. І тоді цей самий артистичний дар Віталія Костянтиновича розкривався повною мірою; він вмів створити таку атмосферу, в якій навіть юний гітарист-початківець почував себе справжнім артистом. Він навчав нас не бути байдужим, захоплюватись прекрасним і вірити в себе»⁴⁰. Серед його учнів: Володимир Доценко, Вікторія Ткаченко, Ірина Шевчук, Ольга Савенко, Олександр Кулик, Денис Панченко, Амалія Мартем'янова, Олександр Кригін, Василь Леоненко, Петро Гордієнко, Віталій Кись, Олександр Ходаківський, Марина Рукавішнікова, Уляна Мачієва, Володимир Шаруєв.

На честь музиканта в Харкові з 2005 р. проводяться обласний конкурс юних гітаристів ім. Віталія Петрова і фестиваль.

---

³⁸ Островская С. Виталий Петров. К 70-летию со дня рождения *Гитара. ua*. 2008. № 1. С. 10–17.

³⁹ Доценко В. І. Классическая гитара в Харькове. *Гитара. ua*. 2008. № 1. С. 10–17.

⁴⁰ Там само. С. 30.

Володимир Ігорович ДОЦЕНКО (1962 р. н.) – відомий гітарист, педагог, один із засновників сучасної школи гри на класичній гітарі в Україні, голова харківської гітарної школи на сучасному етапі, член президії Національної Всеукраїнської музичної спілки (Асоціація гітаристів України), професор, заслужений артист України.

***

Біографія. У музичній школі В. Доценко починав як скрипаль. Гітару вперше почув у виконанні Б. Шопена, почав навчатися у нього, якийсь час займався двома інструментами, потім перейшов тільки на гітару. Закінчив Харківське державне музичне училище у В. К. Петрова (1981 р.). В. Доценко згадує: «Віталій Костянтинович став для мене другим батьком і прищепив мені справжню любов до гітари. Він приділяв мені багато уваги, навіть завів зошита зі списком усього мого репертуару за 4 роки навчання, який я повинен був виконувати в будь-який момент на його вимогу і виконувати добре, все це зіграло велику роль при моєму вступі до вишу. Його девізом стали визначні для мене слова: “На гітарі треба грати або як Сеговія, або не грати взагалі”»⁴¹. Л. Шаповалова назвала В. Доценка «одним з найкращих учнів В. Петрова, найяскравішим маніфестантом його виконавської школи як високої культури гітарного музикування»⁴². Саме

В. Доценко

⁴¹ Доценко В. Моя жизнь с гитарой (интервью с Ю. Николаевской). *Гітара. ua*. 2011. № 2. С. 5.

⁴² Шаповалова Л. В. Володимир Доценко homo musicus. Інтерпретологічний аналіз. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки, теорії та*

В. Петров надихнув В. Доценка вступати до Москви (у клас проф. О. К. Фраучі). До речі, клас гітари був тільки відкритий у Московському державному музично-педагогічному інституті ім. Гнесіних. Тоді до О. К. Фраучі приїздили найкращі молоді гітаристи зі всього СРСР. Конкурс був 10 осіб на місце, і місць було всього одне. Поступити було майже неможливо, але В. Доценко став першим із з України в класі цього відомого музиканта⁴³. За згадками В. Доценка, виконавській манері О. Фраучі притаманна технічність і легкість, особливе відношення до звучання інструменту: «Здебільшого Олександр Камілович показував ЯК треба грати. Це було незабутньо. Спочатку я намагався наслідувати його. Мені дуже подобався його звук: він грав у класі, а звучало просто як на платівці, в мене так не виходило. І тільки на старших курсах я став багато чого осмислювати в його своєрідній методиці. Це зараз я розумію, що Фраучі дуже велику увагу приділяв питанням «гітарного ремесла» – аплікатури (причому в декількох варіантах), відношенню до звуку, контакту зі струною, довжині нігтя, догляду за ним, випереджуючій лівій руці і т.і.»⁴⁴. Під час навчання В. Доценко став переможцем Всеросійського (м. Тула, 1986 р.) та лауреатом Міжнародного (Польща, м. Краків, 1990 р.) конкурсів.

Після закінчення МДМПІ ім. Гнесіних (1986 р.) та асистентури-стажування при Російській академії музики ім. Гнесіних (1990–1992 рр. – клас проф. О. К. Фраучі) він повернувся до Харкова і у 1989 р. відкрив клас гітари у ХІМ ім. І. П. Котляревського.

В. Доценко є постійним учасником Міжнародних конкурсів (більше 30) як голова і член журі: Київ (І міжнародний конкурс гітаристів «ГітАс», 2005–2007 рр., 2009 р.,

---

практики освіти. 2008. Вип. 23: Гітара як науковий образ світу: виконавське мистецтво та наука. С. 159.

⁴³ Серед інших харків'ян-учнів О. Фраучі у подальших роках були В. Кись і В. Труфанов.

⁴⁴ Доценко В. Моя жизнь с гитарой (интервью с Ю. Николаевской). *Гітара. ua*. 2011. № 2. С. 7.

2011 р., 2013 р., 2015 р., 2017 р., голова); Москва (I Міжнародний конкурс ім. Івана-Крамського, 2002 р., голова); Санкт-Петербург (I міжнародний конкурс гітаристів «Віртуози Петербургу», 2003 р.); Ужгород (Міжнародний конкурс «Срібний дзвін», 2000–2007 рр., голова); Казань (Міжнародний конкурс гітаристів ім. Сагайдашева, 2004 р.); Белгород (Міжнародний конкурс гітаристів, 1996–2012 рр.); Волгоград (Міжнародний конкурс гітаристів «Табула раса», 2003 р.); Тольятті (Міжнародний конкурс гітаристів, 2004 р.); Санок, Польща (Міжнародний конкурс гітаристів 2003 р.); Українка, Україна (Міжнародний конкурс гітарного виконавства «Дніпровські сузір'я», 2006 р., 2007 р., 2009 р., голова);

організатор, художній керівник і голова журі Відкритого Конкурсу юних виконавців на гітарі ім. Віталія Петрова, м. Харків (2005–2007 рр.), I Відкритого конкурсу виконавців на класичній гітарі в рамках XIV Міжнародного фестивалю «Музика – наш спільний дім» (під патронатом фондів В. Крайнева і В. Співакова), конкурсів у рамках Міжнародних гітарних фестивалів «Ренессанс гітари» (Гомель). У 2001 р. стажувався у Вищій школі музики м. Карлсруе (Німеччина), клас професора Андреаса фон Вагенімхайма. В. Доценко є дипломантом міжнародних фестивалів у таких містах, як: Сегед (Угорщина), Брест (Білорусь), Харків (Україна), Белгород (Росія), Ужгород (Україна), Феодосія (Україна).

В. Доценко – переможець III Всеросійського конкурсу, 1986 р.

Москва, 1992. Журі I Міжнародного конкурсу імені О. Іванова-Крамського. Стоїть Н. Іванова-Крамська, сидять В. Козлов, А. Бардіна, І. Бельська, В. Доценко (голова журі), крайній справа – В. Кузнєцов

В журі конкурсу «ГітАс» Київ, 2017 р. Сидять (зліва направо): К. Чеченя, В. Доценко (голова журі), Ф. Бернат, О. Копенков (Білорусь), Р. Ташпулодов (Німеччина)

***

В. Доценко-виконавець відомий в Україні та світі. Він виступив з більш ніж 300 концертами в багатьох країнах світу – Німеччина, Швейцарія, Австрія, Польща, Угорщина, Югославія, Україна, Туреччина, Росія, Білорусь, Румунія, Молдова тощо. У 2015 р. став переможцем гітарного рингу в номінації «солісти» (Гомель, Білорусь), брав участь у концертах до дня міста Санок (Польща), має фондові записи на Українському Держтелерадіо, CD «Барви» (K921727 АЄ) С&Р 2003 Interval (2003 р.).

Його виконавську культуру, за словами самого музиканта, сформувало спілкування з видатними особистостя-

**Виступ на 3 турі III Всеросійського конкурсу.
Диригент Ю. Ніколаєвський (Тула, 1986 р.)**

ми музичного світу: під час навчання у Москві доля звела його з піаністом Олегом Бошняковичем (з ним було зіграно концерт «Аранхуес»), Г. Рождественським, Т. Докшіцером, З. Долухановою, уроки яких він відвідував, А. Шнітке, Б. Покровським (під час творчих зустрічей), він слухав «живі» концерти Святослава Ріхтера, Еміля Гілельса, Євгенія Мравінського, Євгенія Светланова, Наталії Гутман, Олега Кагана, Леонарда Бернстайна, Георга Шолті, Ігоря Маркевича, Олів'є Мессіана, Лео Брауера. Тоді ж склались

Концерт у Hochschule м. Грац (Австрія, 2009)

тісні творчі та дружні відносини з Анастасією Бардіною, Вадимом Кузнецовим (нині професор РАМ ім. Гнесіних), М. Комолятовим, М. Кошкіним, музику якого В. Доценко грає й донині, гітарною династією Хлоповських, С. Ільїним. Пізніше встановилися творчі та дружні стосунки В. Доценка зі Штефаном Раком – гітаристом із українськими коренями, видатним композитором (з ним він зустрічався у Києві, Санкт-Петербурзі), Валерієм Живалевським – талановитим композитором, диригентом, викладачем (Білорусь), Євгеном Фінкельштейном – завідувачем кафедри гітари у Державній класич-

ній академії ім. Маймоніда (Москва), Адамом Гіска – директором міжнародного конкурсу й фестивалю в Ольштені (Польща), Івною Боджик – директором міжнародного конкурсу в м. Санок (Польща). Тих, з ким В. Доценко зустрічався під час творчих поїздок, без кого не можна уявити його становлення як музиканта, особистості, можна довго перелічувати, і це – знані постаті у гітарному світі: Л. Брауер, Р. Дієнс, Ш. Рак, Х. Кардосо, П. Стайдл, Х. Дель-Рей, М. Пухоль, К. Маркіоне, А. Вангенхайм, Д. Павлович, К. Качоліс, Д. Перуа, А. Дезідеріо, М. Дилла, С. Руднєв, В. Козлов, А. Бурханов, О. Виницький, В. Харісов. Про деякі зустрічі читаємо в інтерв'ю: «Про Дієнса скажу, що це музикант найвищого рівня і найвищої культури. Для мене було одкровенням, як він виконує класику. Хосе Марія Гальярдо Дель Рей – композитор і виконавець, унікальний іспанець, справляє враження своєю потужною енергетикою, манерою гри. Він якимось переплавив іспанський стиль фламенко, зробив його більш романтичним. Давид Павлович знає дев'ять мов, читає Шекспіра, Толсто-

го, Ніцше в оригіналі. Звичайно, неповторний Дмитрій Іларіонов, дуже цільна, гармонічна, невичерпна по творчій енергії особистість. Євгеній Гридюшко – на мій погляд, один з кращих педагогів у Європі, Аркадій Бурханов – людина гострого розуму, поліінструменталіст, а яке почуття гумору! Дуже теплі дружні відносини у мене з Сергієм Ільним, Євгеном Алешніковим, Ігорем Шошиним, Олегом Копенковим, Ігорем Лонським, зустріч з яким я чекаю цілий рік, щоб поспілкуватись влітку на Літній гітарній академії в Студеній Гуті»⁴⁵. Доречним буде вказати й на те, що майже зі всіма з перелічених особистостей гітарного світу В. Доценка пов'язувала творча дружба – прем'єри творів, їхня популяризація (щодо творчості Л. Брауера, М. Кошкіна, Р. Діенса), спільні концерти, проекти, фестивалі тощо.

⁴⁵ Доценка В. Моя жизнь с гитарой (интервью с Ю. Николаевской). *Гитара. ua*. 2011. № 2. С. 10.

З особистого архіву В. Доценка

«Самому талантовому
моему ученику Володе Доцен-
ко. С пожеланиями творче-
ства».

А. Фраучи

Народная артистка
России

КОМПОЗИТОР
ЛЮДМИЛА
ЛЯДОВА

*Володе Доценко
Людмила Лядова
11.01.2008*

*В Доценку
сас Володе!
Счастливых
поздравлений и
спасибо тебе
Желаю!*

ОЛЕГ БОШНЯКОВИЧ
фортпиано

Ф. ШОПЕН (1810—1849)

ПОЛОНЕЗ № 1
до мажор, соч. 26 № 1

БАРКАРОЛА,
соч. 60

МАЗУРКА № 47
ля мажор, соч. 67 № 1

НОКТОРНИ № 13
до мажор, соч. 48 № 1

ПОЛОНЕЗ № 7
(Полонез-фантазия)
ля бемоль мажор, соч. 61

НОКТОРНИ № 18
ля мажор, соч. 62 № 2

*Роберту Доценку
: 21.01.2008
"Хвалю Вас, за Ваше
моє талановите виконання
22.03.2008"*

Клуб гитаристов ДК МАЗ
XII ФЕСТИВАЛЬ
"РЕНЕСАНС ГИТАРЫ"

30 ноября (ср.) в 19.00

*Беларусь
Россия
Украина*

Олег КОПЕНКОВ

СПОНСОР ОАО ЭЛЕКТРОЦЕНТРОМОНТАЖ

Гласоодержа спонсору цена билета всего 1000 руб!

Концерт состоится в зале ДК МАЗ

Наш адрес: пр. Пертманский, 17-а

Утроход до станцїа метро "Антоновська"

Справки по тел. 243-37-01
(8-029)776-01-92

*Egy felejtethetlen Akviz és Vila-köves hangverseny
emlékére, éviinte elismeréssel
László Esterházy Antal, akviz pap*

На концерті в Посольстві України в Будапешті відбулася зустріч В. Доценка з відомим меценатом Анталом Естергазі (нащадком Миклоша Естергазі, у якого придворним музикантом був Йозеф Гайдн). У підпису на офорті, подарованому А. Естергазі музикантові, — слова подяки за концерт і особливо – за виконання прелюдій Е. Віла-Лобоса.

В. Козлов, Р. Дьєнс, В. Доценко на II Міжнародному конкурсі «Гітара в Росії» (Воронеж, 1993 р.)

З М. Кошкіним, 2009 р.

З М. Дієго Пуходем на міжнародному конкурсі-фестивалі виконавців на гітарі у м. Ольштен (Польща, 2009 р.)

З Ш. Раком

**Міжнародний фестиваль виконавців на гітарі у м. Сегед (Угорщина, 2007 р.)
З Д. Перуа**

З Д. Ілларіоновим, 2002

«Уважаемому Владимиру Доценко, одному из ведущих деятелей гитары, замечательному исполнителю и педагогу, уникальному человеку. Вы — лицо нашего инструмента».

Доцент Российской академии музыки им. Гнесиных Д. Илларионов (Минск, 2007 г.)

Після концерту в Посольстві України в Будапешті (Угорщина, 2003 р.)
Перший — Д. Павлович, у центрі — А. Естергазі, остання — Я. Хартяні

З Л. Шаповаловою, доктором мистецтвознавства, зав. кафедри інтерпретології та аналізу музики. І гітарна конференція (Харків, 2008 р.)

В. Хлоповський на концерті «Доценко запрошує» (Харківська філармонія, 2005 р.)

Однак найбільш значущий вплив на свою творчість В. Доценко відчуває від музики Лео Брауера, який є його кумиром протягом багатьох років, його навіть називають «брауерістом». За словами В. Доценка, «Брауер – найновітнє у гітарі». Дійсно, він створив зовсім нову, таку, на перший погляд, незвичну, несхожу на те, що було раніше,

З Л. Брауером, фестиваль «Світ гітари» (Калуга, 2008 р.)

гітарну мову, його творчість, така різна в кожний із періодів, завжди – приклад гітарного інтелектуалізму. «Ранній Брауер, – вважає В. Доценко, – класичний за формою, але новатор за змістом, він чистий, світлий, первозданий»⁴⁶. Це стосується таких творів, як «Креольська гуахіра», Фуга, «Сапатеадо», «Колиско-

ва», «Крестьянська музика» (для гітарного дуету), які є в репертуарі майстра. Зовсім інший – хіт «Один день у листопаді» – найулюбленіший «біс» гітариста. Окрема тема – авангардовий і пізній період. У виконанні В. Доценка пролунала прем'єра в Україні Елегійного концерту (№ 3) Л. Брауера (2001 р.), постійно звучать у концертах «Хвала танцю», «Кубінський пейзаж з дзвіночком», у виконанні гітарного оркестру (у 2017 р.) під орудою В. Доценка пролунав «Кубінський пейзаж з румбою», «Кубінський пейзаж з дощем». За спостереженням Л. Шаповалової, «Емоційна забарвленість та національна характерність складають ту особистісну «струну», ту чуйність, душевність і відкритість, що є впізнаваними з першого же звуку тв складають його професійний імідж»⁴⁷. Доля подарувала В. Доценку зустріч

---

⁴⁶ Доценко В. Моя жизнь с гитарой (интервью с Ю. Николаевской). *Гитара. ua*. 2011. № 2. С. 11.

⁴⁷ Шаповалова Л. В. Володимир Доценко homo musicus. Інтерпретологічний аналіз. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки, теорії та*

із композитором. Під час фестивалю в Тихе, де Л. Брауер виступав як диригент, він безпосередньо спілкувався з маестро. Потім, за пропозицією Олега Акімова, директора престижного в Європі гітарного фестивалю «Світ гітари», В. Доценко виступив з лекцією про творчість Л. Брауера (з власною ілюстрацією) – «Творчість Брауера як феномен гітарної музики ХХ ст.» за присутності самого композитора. От як це згадує В. Доценко: «У лекції я здійснив огляд всієї його творчості, детально зупинився на «Елегічному» концерті та мініатюрі «Один день у листопаді». Виступ мій вийшов незвичайним – це була лекція-спектакль-концерт. Брауер був вражений, він скочив з місця й побіг на сцену – почав грати на фортепіано фрагменти своїх творів, з чимось не погоджувався (наприклад, була дискусія про мотивну будову I частини концерту: він вважав, що це був мінімалізм, я з повагою намагався опонувати йому»⁴⁸.

Окрім музики Брауера – завжди ключових номерів програм В. Доценка («Хвала танцю», Концерт для гітари з оркестром «Елегічний», етюди), його репертуар включає декілька сольних програм від Баха до сучасних авторів, концерти для гітари з оркестром (Л. Брауера, Х. Родріго, концерт для дуету гітар і камерного оркестру Р. Діенса).

Говорячи про В. І. Доценка – виконавця, Л. В. Шаповалова дає йому оцінку як митцю концертуючого типу, що є його професійним кредо протягом всіх років; універсального типу «... що поєднує творчу особистість, відтворює вже

Л. Брауер та В. Доценко під час лекції-зустрічі, 2008 р.

практики освіти. 2008. Вип. 23: Гітара як науковий образ світу: виконавське мистецтво та наука. С. 161.

⁴⁸ Доценко В. Моя жизнь с гитарой (интервью с Ю. Николаевской). *Гітара. ua*. 2011. № 2. С. 11.

КОНЦЕРТ

МИЛОНГА АНГЕЛА
(ПРОИЗВЕДЕНИЯ КОМПОЗИТОРОВ
СТРАН ЛАТИНСКОЙ АМЕРИКИ И ЕВРОПЫ)

ИГРАЕТ
лауреат Международного конкурса
**ВЛАДИМИР
ДОЦЕНКО**
(гитара)

Билеты продаются

ХАРКІВСЬКА ФІЛАРМОНІЯ
БУДИНОК ОРГАННОЇ та КАМЕРНОЇ МУЗИКИ
(вул. Університетська, 11)

17 січня 1992 р.

Лауреат Міжнародного конкурсу

**ВОЛОДИМИР
ДОЦЕНКО**
(гітара)

У програмі:
БАРРІОС, ЛАУРО, КОШКІН,
МОРЕЛЬ, П'ЯЦЦОЛО

Початок о 19 години
Каса продаж з 12.00 до 19.00
Дзвінок телефонним: 22-44-54, 23-21-79
Після третього дзвінка вхід до залу припиняється.

*Примус
inter pares*

23
грудня 1988 г.

Лауреат Всесоюзного конкурсу

**ВЛАДИМИР
ДОЦЕНКО**
(гитара)

У програмі:
БАХ, ВІАЛА-ЛОБОС, ВІАНОВ-КРАСКОЇ, КОШКІН, БРАУЕР,
СОП, ТАРРЕТА, ВИСОТСЬКИЙ, АЛЬБЕНІС

Начало в 19 часов.
События с 18.00 до 19.00. Справки по телефону: 22-44-54, 23-21-79.
После третьего дзвінка вхід до залу припиняється.
МАЛОДІАГНОСТИЧЕСКИЙ ЦЕНТР «ЛІС» НА УНИВЕРСИТЕТСЬКОМУ БУДИНКУ
90, Університетська, 11

КОНЦЕРТНЫЙ ЗАЛ
ИМЕНИ М. И. ГЛИНКИ

31 ОКТЯБРЯ 1993 ГОДА

ГОСУДАРСТВЕННАЯ АКАДЕМИЯ
ВИАПЕЛЛА
САНКТ-ПЕТЕРБУРГА

ЧЕТВЕРГ 15 СЕНТЯБРЯ 1993 ГОДА
Начало в 19 часов

КОНЦЕРТ МУЗЫКИ ДЛЯ ГИТАРЫ

БРАУЭР Малайзия
ДЕ ФАЛЬЯ Гранадос
АЛЬБЕНИС Родригес
Астурия Монарх, Арнекур

Владимир Доценко (гитара)
Виктория Ткаченко (гитара)
Татьяна Цымбалюк (фортепиано)
ХАРЬКОВ

Адрес: Кавказский вил. 3, Малый зал, 70, Большая Конюшенная, 3
тел. кассы 24-0-58, администратора 24-0-59

**ОТКРЫТИЕ
ЕРНОГО ЗАЛА
НЦЕРТ
ДУНАРОДНЫХ КОНКУРСОВ
ДОЦЕНКО**
(ГИТАРА)

ПРОГРАММЕ:
ИТАЛЬЯНСКИЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ
И ЗАРУБЕЖНЫХ МАСТЕРОВ
НАЧАЛО В 16.00

Кабінська державна
ФІЛАРМОНІЯ
МАЛИЙ ЗАЛ

131-Й СЕЗОН

НЕДІЛЯ, 23 ЖОВТНЯ 1994 РОКУ

ЛАУРЕАТ
МІЖНАРОДНОГО ТА ВСЕРОСІЙСЬКОГО КОНКУРСІВ

**Володимир
Доценко**
(гітара)

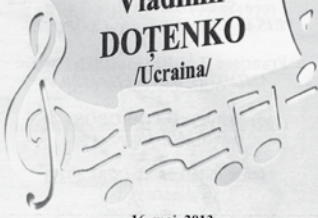
У програмі — твори Альбеніса, Баха,
Брауера, Віала Лобоса, Кошкіна

Початок в 19 год.
Каса продаж з 12.00 до 19.00
Дзвінок телефонним: 22-44-54, 23-21-79
Після третього дзвінка вхід до залу припиняється.

SALACUORGĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL

RECITAL DE CHITARĂ

cu
**Vladimir
DOȚENKO**
/Ucraina/

16 mai 2013
Chișinău

KLASSISCHER
GITARRENABEND

**Vladimir Chlopowskij
Wladimir Dozenko**

Харьковское областное управление культуры
ХАРЬКОВСКАЯ ОБЛАСТНАЯ ФИЛАРМОНИЯ

ИГРАЕТ
лауреат Всесоюзного конкурса
**ВЛАДИМИР
ДОЦЕНКО**
(гитара)

Билеты продаются

XIV Międzynarodowe Spotkania
Sanok 2003

Fr., 2. April 1993 - 20.30 h
werkhof - Kanalstraße 70 - Lübeck
VK 12,-/AK 15,-

Vladimir Docenko - gitara
Viktoria Tkachenko - gitara
Ukraina/Ukraine

„Leopolis Duo“
Taras Baran - cymbaly
Bohdan Kotyuk - fortepian
Ukraina/Ukraine

Konzerte
Musiktheater
Vorträge
Kurse

KURSE
April
12.-14.
April

Schloss Gottseisau
Konzerte werden
noch bekanntgegeben

**Gitarrenkurs
mit Volodymyr Dotsenko**
Barocktänze
Instrumente spielen – spielen und tanzen
Kurs mit Bernhard Gerboth, Weintheater

Stude für Alte Musik
Kurs für Hammerklavier
mit Christiane Bergner

**I MIĘDZYNARODOWY KURS
I KONKURS GITAROWY**
patronowym Patronatem Prezydenta Miasta Olsztyn
POLSKA, OLSZTYN, 11-19 LIPCA 2009

**INTERNATIONAL GUITAR COURSE
AND COMPETITION**
The Honour Auspices of the President of Olsztyn
POLAND, OLSZTYN, JULY 11-19, 2009

ZAPROSZENI GOŚCIE/GUESTS:

- Carles Gulsado
- Vladimir Docenko
- Gabriel Bianco
- Goran Krivokapić
- Grzegorz Krawiec
- Tatiana Asmolikova
- Dariusz Domański
- FILHARMONIA
WARMIŃSKO-MAZURSKA

www.gitarra.olsztyn.pl

Национальна філармонія України
National Philharmonic of Ukraine

ФЕСТИВАЛІ

24 вересня - 2 жовтня
XVI Міжнародний фестиваль "Київ-Музик-Фест"

16-18 грудня
Міжнародний фестиваль гітарної музики

16 грудня
Коловий над імені М.В. Зноско
Відкриття фестивалю
18:00 - Відкриття виставки музичних інструментів фірми "ZEMAX"
19:00 - Лауреат міжнародних конкурсів КАРЛО МАРКОЗЕ (Італія)

17 грудня
10:00 - 12:30 Музичний салон
Міжнародний конкурс СТЕПАН РАКА (Чехія)
13:00 - 15:30 Музичний салон
Міжнародний конкурс міжнародних конкурсів
ВОЛОДИМИРА ДОЦЕНКА (Україна)
16:00 - 18:00 Мови для Національної філармонії України
Лауреат міжнародних конкурсів, лауреат Першого Міжнародного
конкурсу гітаристів
"Тіла" (Київ, 1 премія) І СЕРГІЙ УРЮКІН (Росія)
18:00 Коловий зал ім. М.В. Зноско
Лауреат міжнародних конкурсів СТЕПАН РАКА (Чехія)

18 грудня
Музичний салон
12:00 - 14:00 Майстер-клас лауреата міжнародних конкурсів
КАРЛО МАРКОЗЕ (Італія)
16:00 - 18:00 Мови для Національної філармонії України
Концерт студентів Харківського державного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського - лауреати міжнародних конкурсів

створене, і академічний стиль, прагне до об'єктивності і досягнення лише точного прочитання музичного тексту...»⁴⁹, креативного типу, що «творить музику засобами свого улюбленого інструменту»⁵⁰. І дійсно, В. Доценку однаково вдало вдається відтворити особистісну інтерпретацію різноманітного репертуару. Це стосується, наприклад, і творів бароко (у його репертуарі є «Чакона» Баха – твір, що став мерилом, ознакою «високої проби» для кожного гітариста). Багато років його «візитівкою» є «Астурія» Альбеніса, що кожний раз звучить із новою інтонацією. Окрема сторінка – твори Віла-Лобоса – Етюдів, Прелюдій (зокрема, Прелюдія № 1 була першим номером, з яким В. Доценко виступав на концертній сцені). Коментуючи виконання В. Доценком творів Е. Віла-Лобоса, Л. Шаповалова зазначила, що «властивий композитору мініатюризм «вжився» у виконавську творчість В. Доценка як принцип мислення через створення яскравої, колористично насиченої, театральної асоціативності»⁵¹. Завжди актуальні у репертуарі виконавця твори М. де Фальї («Танець мірошника»), Х. Родріго (Фантазії для джентельмена, концерт «Аранхуес»), що поряд із улюбленим Е. Віла-Лобосом, І. Альбенісом «маніфестують творчий підхід В. Доценка до компоновки репертуару, пріоритети та шкалу художніх цінностей»⁵² і являють собою своєрідну «іспанську стильову домінанту»⁵³. Але «іспанскість» – не єдине, що цікавить виконавця. Завжди колоритно та витончено звучать оригінальні мініатюри М. Кошкіна («Гра у солдатиків», «Ашер-вальс», «Парад»), Р. Діенса (Саудад № 3), О. Віницького. Власний виконавський стиль проникає й у авангардову стилістику твору «Ловець мрії» І. Накагави, «Дві історії для Патріка» М. Пасечного тощо.

---

⁴⁹ Шаповалова Л. В. Володимир Доценко homo musicus. Інтерпретологічний аналіз. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки, теорії та практики освіти*. 2008. Вип. 23: Гітара як науковий образ світу: виконавське мистецтво та наука. С. 164–165.

⁵⁰ Шаповалова Л. В. Там само. С. 163.

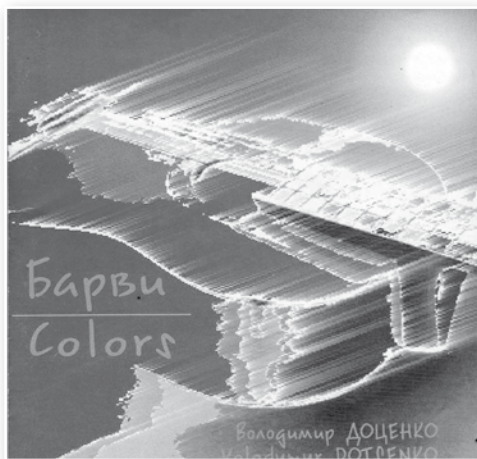
⁵¹ Шаповалова Л. В. Там само. С. 161.

⁵² Шаповалова Л. В. Там само. С. 160.

⁵³ Саме вона стає основою композиції CD «Барви».

За виконавську майстерність німецька газета «Люнебурзькі новини» назвала В. І. Доценка «Гітарною зіркою України...». В анотації до диску В. Хлоповського зазначено, що В. Доценко, перш за все, музикант, а потім вже гітарист.

Музичний критик Т. Кондрацюк, коментуючи вихід диску, щодо виконавської стилістики також зазначила: «Безліч його творчих контактів з піаністами, диригентами, скрипалями, величезна кількість програмних творів, сотні виступів на концертах — це та школа, котрою має сповна оволодіти справжній музикант»⁵⁴. Професор Київської консерваторії М. Лисенко у рецензії на сольний концерт В. Доценка у Національній філармонії відніс його до «еліти українських виконавців на народних інструментах»⁵⁵ і зазначив, що гри музиканта притаманна «непересічна віртуозність, яка вражає слухачів легкістю складної гітарної фактури, яскравою барвистістю, що створює у його гри своєрідну «темброву драматургію». Особливо запам'ятовується «доценківське» вібрато, яке чудово імітує то віолончель, то скрипку»⁵⁶. Роман Вязовський на своєму першому CD написав: «Дорогому Володимирі Ігоревичу з вдячністю про чудові уроки, які змінили моє ставлення до звуку, від Роми» 27.03.2002 р. О. Кригін

⁵⁴ Кондрацюк Т. Наодинці з музикою. *Музика*. 2005. № 1–2. С. 31.

⁵⁵ Лисенко М. Чарівність гітари // *Вечірній Київ*, 1994. 29 листопада. № 227.

⁵⁶ Там само.

у рамках дисертаційного дослідження назвав В. Доценка музикантом «сеговійвського типу, який забезпечив динамічний розвиток української (харківської) школи академічного гітарного виконавства»⁵⁷. Молодий критик М. Тягінова в одній з рецензій на концерт писала: «Слухати його – насолода! Шляхетність звуку, ритм, виняткова чіткість й чистота інтонацій, бездоганність смаку, витончена майстерність і, звичайно, казкове багатство динамічних і колористичних відтінків – ось що особливо приваблює в його феєричній грі. А за всіма якостями віртуоза пломеніє глибоке почуття, що зігріває золотисте і соковите звучання і, власне, його формує...»⁵⁸.

Як виконавець В. Доценко постійно розвивається, шукає нові шляхи, що збагачують його внутрішню самосвідомість і самореалізацію. Так, у нього був досвід опанування міді-гітарою та бажання через неї «донести до слухача невиявлений сенс музики Лео Брауера, а саме її деяку «психоделічність» і особливості звучання фактури, які акустична гітара розкрити не може в силу багатьох причин»⁵⁹. У 2016 р. актуалізувався досвід керування оркестром. Так, ще під час навчання він захопився диригуванням, диригував оркестром Чернівецької державної філармонії (виконання Симфонії № 5 Д. Шостаковича, 2003 р.), об'єднаним гітарним оркестром (фестиваль в Гомелі, 2017 р.). У 2016 р. здійснився перший виступ гітарного оркестру Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (худ. керівник і диригент – В. Доценко).

---

⁵⁷ Кригін О. І. Універсалізм творчості Андреса Сеговії та його вплив на становлення вітчизняної гітарної школи: автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.03. Харків, 2014. 22 с.

⁵⁸ Шаповалова Л. В. Володимир Доценко homo musicus. Інтерпретологічний аналіз. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки, теорії та практики освіти*. 2008. Вип. 23: Гітара як науковий образ світу: виконавське мистецтво та наука. С. 165.

⁵⁹ Доценко В. Моя жизнь с гитарой (інтерв'ю с Ю. Николаевской). *Гітара. ua*. 2011. № 2. С. 13.

В. Доценко – диригент зведеного гітарного оркестру (Гомель, 2017 р.)

В. Доценко – диригент гітарного оркестру ХНУМ (Харків, жовтень, 2017 р.)

Йде робота над напрацюванням і розширенням репертуару, але оркестр вже мав декілька виступів і схвальні відгуки у пресі: «У Великому залі ХНУМ всі могли почути, що вона (гітара) здатна повторити оксамитове звучання кларнета, зобразити холодне скляне стакато (як в самому високому регістрі фортепіано, але тільки ще прозоріше), їй під силу навіть віолончельні фарби – томне, тягуче вібрато на нижніх струнах вражаюче відтворює атмосферу перед дощем в пейзажах Брауера. ... «Як вдалося Вам досягти такої приголомшливої ритмічної злагодженості й багатства звучання студентського оркестру?», – запитували колеги у В. Доценка. «Просто дуже захотілося!», – відповів гітарист с диригентською паличкою в руках. Тільки музиканти можуть уявити, яка титанічна праця стоїть за цим «просто захотілося»⁶⁰.

****

В. Доценко-педагог користується авторитетом серед колег. Його майстер-класи викликають незмінний інтерес спеціалістів в Україні та за її межами – Державна вища школа музики м. Карлсруе (Німеччина), м. Вюрцбург (Німеччина), Російська академія музики ім. Гнесіних; м. Сегед, Угорщина (Міжнародний фестиваль гітарної музики, 2002 р., 2007 р.); Ольштен (Польща, 2008 р.); Будапешт (2013 р.); Київ (Міжнародний фестиваль гітарної музики, 2003 р., 2007 р.); Санкт-Петербург («Віртуози гітари», 2007 р., 2009 р.); Воронеж (Міжнародний конкурс-фестиваль «Гітара в Росії», 2000–2003 рр.); Казань (2005–2010 рр.).

В. І. Доценко є дипломантом XIII Обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінації «Викладач професійно орієнтованих дисциплін» (2011 р.). І це вельми заслужено. Він – автор оригінальної методики підготовки гітаристів-виконавців, яка викладена у чотирьох

---

⁶⁰ Казакова Т. Японская точность и славянская душевность // Харьковские известия. 14 июня 2017. URL: <http://izvestia.kharkov.ua/on-line/18/1242117.html>

навчальних посібниках (з грифами Міністерства освіти і науки, Міністерства культури): «Школа техніки гітариста. 50 етюдів на різні види техніки з коментарями», «Подолання технічних труднощів у виконавській практиці гітариста (на прикладі Концерту для гітари з оркестром № 3 “Елегічний” Лео Брауера)», «Методика підготовки гітариста-виконавця», «Дидактичні умови розвитку студентів класу гітари в вищих навчальних мистецьких закладах», а також наукових статей: «Традиції і новаторство в гітарному мистецтві (на прикладі твору Лео Брауера „Хвала танцю”)\», «Лео Брауер. Один день в листопаді», «Деякі особливості постановки виконавського апарату і звуковидобування гітариста на сучасному етапі розвитку гітарного мистецтва». Ерудована особистість, він не обмежується суто професійною тематикою та є автором науково-публіцистичних статей «Андрес Сеговія і композитори ХХ століття», «Г. С. Сковорода і музика», «Роль музичної класики у становленні духовності молоді», «Класична гітара у Харкові», «Дунаєвський І. І. та Харків», «Біблія в епістолярній творчості І. С. Тургенева», співзасновником першого в Україні журналу «Гітара. ua», автором публікацій в журналах «Гітара. ua», «Гітара в Україні», «Гітарист».

Цікаво, що сам В. Доценко, формуючи свій клас, далеко не завжди схиляється до обдарувань-віртуозів: «Мені подобаються обдаровані люди, а техніку потім можна розвинути. Наприклад, знайти аплікатуру і зіграти складні гамоподібні пасажі не двома пальцями, а трьома. Не в цьому річ. Ми знаємо приклади, коли чудові гітаристи, не володіючи необхідною моторикою, знаходили свої виконавські прийоми, які дозволяли їм грати віртуозно. Мабуть, один із моїх головних педагогічних принципів – все робити через любов, через внутрішню переконаність і віру в те, що робиш»⁶¹.

---

⁶¹ Доценко В. Моя життя с гітарой (інтерв'ю с Ю. Николаевской). *Гітара. ua*. 2011. № 2. С. 7–8.

Настанови гітарної школи В. Доценка

Педагогічні принципи В. І. Доценка Л. Шаповалова визначила як такі: «Строгість, вимогливість до професійних завдань. Добра енергетична аура, збереження блискучої виконавської форми (його часті концертні виступи свідчать про це). Творчий підхід до вирішення конкретних виконавських завдань, індивідуальний підхід до учнів, повага до їх дарувань...»⁶². Сам Володимир Ігорович зазначає: «Можу сказати, що щодо методики викладання дуже багато перейняв у свого чудового педагога з диригування в інституті Павла Борисовича Ландо (учня знаменитого І. Мусіна, нині професора Московської консерваторії), який вчив мене вибудовувати музичну форму твору, глибоко вдаватися в авторський задум, контролювати себе під час виконання; він розвив в мені чуття стилю і почуття міри. Все це я, звичайно, використовував у подальшому в своїй педагогічній роботі зі студентами. Хоча єдиної вихідної формули і немає, але можна сказати, що метод у мене емпіричний (лабораторний). Я задаю початковий імпульс в роботі з учнем своїми установками, а потім спостерігаю, як розвиваються події. Звичайно, підхід до кожної людини різний»⁶³. Така педагогічна настанова дійсно приносить свої плоди. Так, з 1992–2017 рр. його студенти понад 80 разів ставали лауреатами міжнародних конкурсів виконавців на класичній гітарі. Серед його випускників такі відомі виконавці та викладачі: М. Топчій, В. Ткаченко, Б. Бельський, М. Тущенко, І. Шевчук, В. Гризодуб, Ю. Радзецький, Д. Панченко, О. Кулик, В. Паламарчук, А. Асанов, Д. Омельчак, І. Кордюк, С. Горкуша та ін.

---

⁶² Шаповалова Л. В. Володимир Доценка homo musicus. Інтерпретологічний аналіз. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки, теорії та практики освіти*. 2008. Вип. 23: Гітара як науковий образ світу: виконавське мистецтво та наука. С. 164–165.

⁶³ Доценка В. Моя жизнь с гитарой (інтерв'ю с Ю. Николаевской). *Гітара. ua*. 2011. № 2. С. 7.

О. Кригін в дисертаційному дослідженні виявив педагогічні принципи харківської гітарної школи, що полягають у таких положеннях:

1) ставлення до учня як рівноправного суб'єкта у технологічному зв'язку педагогічного процесу з урахуванням його суто індивідуальних даних: професійної обдарованості і психофізичних факторів, працездатності, цілеспрямованості, наполегливості в досягненні необхідного результату, рівня естетичних уподобань;

2) тонке і гармонійне поєднання в процесі навчання широкого спектра музичних творів різних історичних епох;

3) баланс між урахуванням особливостей авторського тексту твору і творчою інтерпретацією художнього образу;

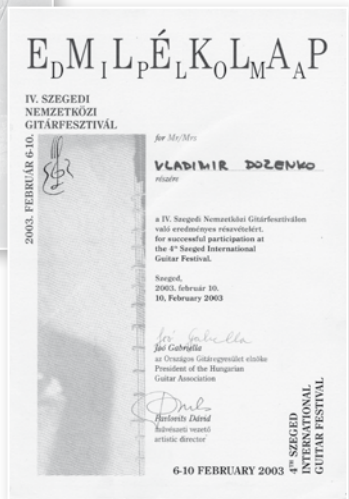
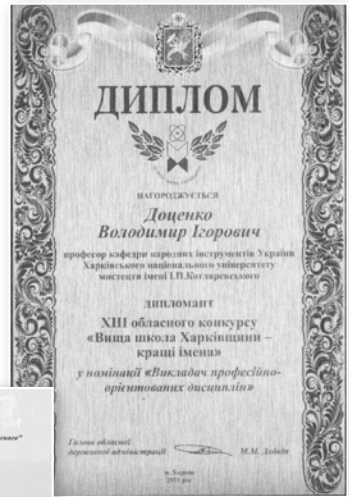
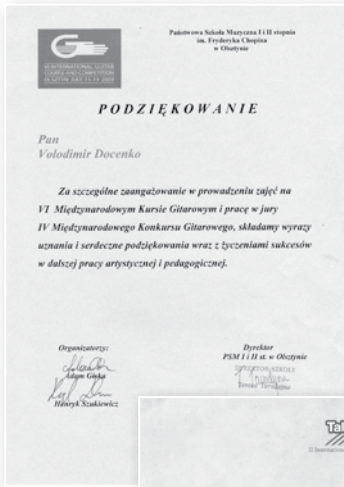
4) максимально відповідальне й естетично вимогливе ставлення до звуку та відтворення його параметрів у процесі інтерпретації»⁶⁴. Автор дисертації наголошує, що «Дидактика» В. Доценка системно описує процес освоєння сучасної культури гітарного академічного виконання як єдність звучання – інтонування – інтрепретації»⁶⁵.

Безумовно, дидактичні принципи важливі для педагогічної концепції В. Доценка. Це зумовлює її інноваційність як якісну характеристику. Але вважаємо, що його справжній педагогічний талант полягає у любові до учнів. Тільки через любов, яка, звичайно ж, вміщує в себе і професійне відношення, і бажання ділитися власним творчим даром, кожний з них стає яскравою особистістю, впізнаваною з перших тактів звучання, особистістю з власним поглядом на світ і бажанням змінювати його силою своєї творчості, силою Музики!

---

⁶⁴ Кригін О. І. Універсалізм творчості Андреса Сеговії та його вплив на становлення вітчизняної гітарної школи: автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.03. Харків, 2014. С. 12.

⁶⁵ Кригін О.І. Універсалізм творчості Андреса Сеговії та його вплив на становлення вітчизняної гітарної школи: дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.03. Харків, 2014. 228 с. Підрозділ 3.2 «Дидактична та акумулююча функції харківської гітарної школи в сучасному культурно-мистецькому просторі». С. 169– 188.

Марко Юрійович ТОПЧІЙ – випускник магістратури Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського (клас заслуженого артиста України, проф. Доценка В. І.). За період навчання в університеті (2007–2011 рр.) став лауреатом 14 престижних міжнародних конкурсів у багатьох країнах світу, серед яких Німеччина (м. Хайнсберг – I премія), Італія (м. Горезія – I премія; м. Матола – I премія), Іспанія (м. Корія – I премія), Індія (м. Калькутта – II премія), Сербія (м. Белград – I премія), Франція (м. Париж – I премія), Сінгапур (м. Бангкок – II премія), Ліхтенштейн (м. Вадуц – I премія) та ін. Зараз веде активну

М. Топчій

та успішну гастрольну діяльність в Україні та за її межами – в США, Японії, Італії, Португалії, Франції, Іспанії, Мексиці, Німеччині та інших країнах світу – як сольо, так і у супроводі симфонічних оркестрів.

Він є лауреатом близько 40 перших премій міжнародних конкурсів гітаристів у професійній категорії⁶⁶. Наведемо перелік творчих перемог, котрий свідчить про унікальність молодого виконавця та його визнаність у світі. Серед найвизначніших гітарних форумів – у США (6th Jo Ann Falletta International Guitar Concerto Competition, Buffalo, 2014; 12th Annual Texas Guitar Competition and Festival, Texas, 2013), Тайвані (6th Taiwan International Guitar Festival&Competition, Taipei, 2014); Китаї (3rd International Guitar Festival China Changsha, 2014); Ita-

⁶⁶ Повний перелік перемог – URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Marko_Topchii#cite_note-Annual_Texas_Guitar_Competition_and_Festival:_website-15

лії (7th International Guitar Competition «Ruggero Chiesa – Cittàdi Camogli», Camogli, 2014; 42nd International Guitar Competition «FernandoSor», Rome, 2013; 4th International Guitar Competition «Ferdinando Carulli», Rome, 2013); Японії (56th Tokyo International Guitar Competition, Tokyo, 2013); також – у Мексиці (6th International Guitar Competition Culiacán, 2013); Швейцарії (1st Festival Internacional de Guitarede Lausanne, International Guitar Competition «Victor Pellegrini», Lausanne, 2013); 6th International ligita Guitar Competition (2011) – Eschen, Liechtenstein; 3rd International Classical Guitar Competition Robert J. Vidal (2011) – Barbezieux, France; 12th Guitar Art Festival (Serbia) – Belgrad, 2011; 13th International Classical Guitar Competition and Festival of Sernancelhe (2011) – Portugal; 12th International Guitar Competition «Villed’ Antony» (2011) – Antony, France; 18th International Competition of Guitar – Mottola (2010) – Mottola, Italy; 3rd International Guitar Festival and Competition (2009) – Heinsberg (Germany), 6th European Classical Guitar Competition «Enrico Mercatali» (2009) – Gorizia, Italy; 1st International Festival of Guitar Music «Kiev» (2007) – Kyiv, Ukraine.

Крім того, Марко Топчій є лауреатом числених других⁶⁷, третіх премій. Навіть перемоги у вигляді спеціальних призів не є пересічними, а навпаки – найпрестижнішими⁶⁸. Як переможець конкурсів здійснив декілька записів

---

⁶⁷ 47th International Guitar Competition «FranciscoTarrega» (2013) – Benicassim, Spain; 13th Asia International Classical Guitar Competition (2013) – Bangkok, Thailand; 5th International Guitar Festival&International Guitar Competition (2011) – Singapore, Singapore 14th International Guitar Festival «Ciudadde Coria» (2010) – Coria, Spain; 1st Calcutta International Guitar Festival&Competition (2010) – Calcutta, India.

⁶⁸ (2013, 2014); Audience Award, Concurso Internacional de Guitarra, 2014, Viseu, Portugal; Audience Award, 6th Taiwan International Guitar Festival&Competition (2014); Taipei, Taiwan; «Carla Minen» prize (best F. Sorwork interpretation) (2013) – Rome, Italy; Special prize for the best interpretation of a classicalwork – 15th Forum Gitarre Wien (2010); Audience Award, Junior Jury Prize – 3rd International Guitar Festival and Competition Heinsberg (2009); Audience Award, President of the Italian Republic Medal – 6th European Classical Guitar Competition

на CD (2015–2016 рр.). Завершити нарис про М. Топчія влучно характеристикою, наданою Володимиром Доценком: «Марко – унікальний талант! В ньому так органічно поєднані цілеспрямованість, аскетизм, працездатність, інтелект, воля і в той же час вражаюча ліричність, витонченість. Він вирощує квіти, грає на фортепіано, кларнеті, все це – між поїздками на топові конкурси світового рівня, грає сольні концерти (в тому числі з такими музикантами, як, наприклад, К. Маркіоне, З. Дукіч), читає, пише музику (наприклад, він зробив власну транскрипцію «Картинок з виставки» М. Мусоргського для гітари соло і вона складніша за відому версію К. Ямашита). Я впевнений, Марко Топчій – дійсно видатна Особистість і представник нашої школи на найвищому рівні і нині є одним із найкращих молодих світових гітаристів».

**М. Топчій
на концерті до ювілею В. Доценка
(09. 10. 2017р., Велика зала ХНУМ
ім. І. П. Котляревського)**

«Enrico Mercatali» – Gorizia, Italy. Audience Award, Musicians Award – Jo Ann Falletta International Guitar Concerto Competition (2014); Special prize (best F. Tarrega work interpretation); 47th, 48th Certamen Internacional de Guitarra «Francisco Tarrega».

Трикінцеве слово: Valete et Plaudite

Представлене дослідження сучасного стану харківської гітарної школи (від генези до сьогодення) було скеровано на наукове обґрунтування історично сформованого феномена, що діє у новітньому культурному часопросторі Харкова, України, світу.

Вочевидь, харківська школа академічного гітарного виконавства презентує сумісний досвід музикантів (виконавців, педагогів, майстрів, дослідників) всіх поколінь у єдиному часопросторі, склалася як стійка система зі своїми особливостями, притаманною їй специфікою й увиразнюється як усталений «рід культурної традиції»⁶⁹. Наведемо її ознаки:

— з точки зору виконавської специфіки — відношення до звуку, культура звуковидобування, технічна довершеність, віртуозність, вишуканість, стильність; увиразнення стильових характеристик твору та виконання, «стильове» інтонування; стильова тембріка інструменту; укоріненість у глибинний зміст твору; відчуття поліфонічної фактури гітарного твору; універсальність щодо репертуару;

— з точки зору виконавського мислення — креативність як стратегічна його спрямованість; продуктивність як спрямованість на результат, домінантність ознак інструменталізму, поліфонічності, оркестральності;

---

⁶⁹ Визначення Ж. Дедусенко. Див.: Дедусенко Ж. В. Виконавська піаністична школа як рід культурної традиції: дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.01. Київ, 2002. 208 с.

— з точки зору виконавського процесу — прагнення до універсалізму творчих проявів; поєднання кількох напрямів діяльності (виконавець, композитор, диригент); пріоритетність музикування (Живого Тексту).

Важливими складниками школи є не тільки формування впізнаваної «інтонаційно-стильової» моделі, а й чітка комунікативна структурованість процесу навчання у системі «вчитель-учень». Корифеї школи (І. М. Балан, С. О. Москаленко, О. Ф. Мамон, В. К. Петров) заклали міцний фундамент для її сучасного розвитку. Задіяні всі ланки навчального процесу, але все ж таки з точки зору діахронного підходу відзначимо пріоритетність вишу. Клас гітари, який вже близько 30 років очолює в ХНУМ імені І. П. Котляревського відомий в світі музикант, заслужений артист України, професор Володимир Доценко, не тільки став невід'ємною ланкою навчального процесу ВНЗ і презентує спадкоємність надбань виконавської школи. Його культурологічний сенс набагато масштабніший. Він є місцем перетину, тісного поєднання традицій і новацій, незмінного академізму та нових культурних стратегій.

Саме про це йшлося на сторінках нарисів, присвячених різним етапам становлення і розвитку гітарного виконавства у Слобожанщині.

Чи можна казати, що складний процес формування школи завершено? Напевно, ні. Проте нагальні завдання, що ставилися у цьому дослідженні, виконані. Не потребує особливих доказів позиція нелокальності процесів, притаманних харківській гітарній школі. Впевнені, що її онтологія буття (у будь-яких проявах і будь-якому історичному етапі) актуалізує нову методологію вивчення, спонукають до пошуків. Нарешті, якість виявлених інтенцій харківської гітарної школи свідчить про відкритість процесів, що її характеризують, слугуючи її визитівкою.

Час мінливий, але Таланти, що творили й творять на харківській землі, — величина постійна. І саме ця істина формує специфічний хронотоп виконавської культури, виконавської школи. З точки зору нових комунікативних

стратегій, котрих потребує нова формація нашого сьогодення, представники харківської гітарної школи є творцями новітньої музичної реальності.

Науковий сенс цього дослідження ми вбачали у презентації результатів нової свідомості та мислення гітариста. І цей формат «мислення музикою» про виконавське мистецтво стосується не лише гітаристики (науки про історію та теорію гітарного мистецтва у світі), а, можливо, чогось більшого – всієї науки про музичну інтерпретацію в інших сферах інструментального мистецтва.

І наостанок. «Valete et Plaudite» – «Прощавайте і аплодуйте!» Так звучить фінальне звернення акторів римського театру. Саме так – бурхливими аплодисментами, шаленим захопленням і безмежною любов'ю до мистецтва гітари та її носіїв завершується кожний концерт представників харківської гітарної школи.

Summary

The present research is devoted to the development of Kharkiv guitar school. A wide range of issues covered here includes historical stages of the formation of the academic guitar school in Kharkiv (all the way from amateur attempts to opening the guitar class at Kharkiv Institute of Arts, 1989) and the current state of the guitar performance of one of the leading centers of artistic education in Ukraine – Kharkiv National University of Arts named after I. P. Kotlyarevsky.

As a result, the notion of artistic school is being formulated. Obviously, Kharkiv School of Academic Guitar Performances presents a joint experience of musicians (performers, teachers, masters, and researchers) of all generations in a single time space, it was formed as a stable system with its peculiarities and specificity typical for it and it is defined as the established «kind of cultural tradition». Here are its signs:

- in terms of performance specifics – the relation to sound, the culture of sound production, technical perfection, virtuosity, elegance, and stylishness; making stylistic characteristics of the composition more profound, and performance, «style» intoning; style timbre of the instrument; rootedness in the depth of the content of the composition; a sense of polyphonic texture of a guitar composition; universalism with respect to the repertoire;

- in terms of performing thinking – creativity as its strategic orientation; productivity as the focus on the result, and dominance of signs of instrumentalism, polyphony, and orchestralism;

- in terms of the performing process – the pursuit of universalism of creative manifestations; a combination of several ar-

eas of activity (performer, composer, conductor); the priority of music (that is, of the Living Text).

The study emphasizes the non-locality of the described phenomena through the position of organology (the actual choice of the instrument); performing, pedagogical styles of the school's representatives (B. Chopin, V. Petrov, V. Dotsenko), forming the cultural meaning of the school; awareness of the historical process, which affects a peculiar cultural landscape – one of the congruent parameters of any school. Finally, the school as an artistic institution should not only educate performers, teachers, but also produce strategies for presenting its achievements to the audience. The latest music practice also actualizes updating of communicative situations, approaches to the interpretation of compositions, and the formation of concert programs. In the communicative space of culture of the 21st century one of the key issues is also the interpretation of the one who interprets and is the creator of the new modern musical reality. The proposed points exist as a system.

The important component of the school is not only the formation of a recognizable «intonation-style» model, but also a clear communicative structuring of the learning process in the «teacher-student» system. The firm foundation for the school's modern development was laid by its leading figures (I. M. Balan, S. O. Moskalenko, A. F. Mamon, and V. K. Petrov). All the branches of the educational process are involved, but nevertheless, from the point of view of the diachronic approach, the priority is given to higher education. The guitar class at KhNUA named after I. P. Kotlyarevsky, which has been led for almost 30 years by the world-known musician, Honored Artist of Ukraine, Professor Volodymyr Dotsenko, has become an integral part of the educational process of the university, and presents the continuity of the achievements of the performing school. Its cultural sense is much wider. It is the spot of intersection, close combination of traditions and innovations, unchanging academism and new cultural strategies.

Consequently, on the basis of this comprehensive analysis of the activities of prominent personalities involved in the process

of the formation of the guitar school in Kharkiv, as well as on that of the methodological principles for studying the continuity of several generations of performers in the «teacher-student» system, at the present stage, generalizations have been made regarding the strategic directions of guitar art development headed by the leaders of performing and teaching process.

The scientific meaning of the research is in the presentation of the results of the new consciousness and thinking of the guitarist, the conceptual vision of the development of Ukrainian guitaristics. The proposed format of «thinking by music» about performing arts concerns not only guitaristics (science of the history and theory of guitar art in the world), but the whole science of musical interpretation in other fields of instrumental art.

The research is intended for musicians-professionals, teachers and students of musical higher education institutions of Ukraine, as well as for all who are interested in the guitar.

Додаток 1

Студенти класу В. І. Доценка – переможці та лауреати міжнародних конкурсів

№ з / п	ПІБ	Місце проведення	Рік	Премія
1	Труфанов В'ячеслав	I конкурс ім. О. Іванова-Крамського м. Москва (Росія)	1992	II
2	Віхров Віктор	м. Сімферополь	1995	I
3	Мачнева Уляна	м. Сімферополь	1995	II
4	Ткаченко Вікторія	м. Сімферополь	1995	III
5	Тущенко Михайло	м. Хмельницький	1995	II
6	Бородаєв Дмитро	м. Пловдив (Болгарія)	1998	I
7	Шеляженко Оксана	м. Пловдив (Болгарія)	1998	III
8	Шеляженко Оксана	м. Криниця (Польща)	1999	I
9	Дует: Кривенко Амалія, Шеляженко Оксана	м. Пшемишль (Польща)	1999	II
10	Бородаєв Дмитро	м. Веймар (Німеччина)	1999	II
11	Загребельний Максим	м. Саратов (Росія)	1999	I

12	Бельський Борис	м. Пловдив (Болгарія)	2000	II
13	Олейникова Олена	м. Пловдив (Болгарія)	2000	III
14	Загребельний Максим	м. Ужгород	2000	I
15	Дует: Кривенко Амалія, Шеляженко Оксана	м. Бубенройт (Німеччина)	2000	II
16	Олейникова Олена	м. Гданьськ (Польща)	2001	II
17	Мачнева Уляна	м. Криниця (Польща)	2001	II
18	Євтушенко Іван	м. Ужгород	2001	III
19	Мачнева Уляна	м. Естергом (Угорщина)	2001	II
20	Бельський Борис	м. Естергом (Угорщина)	2001	III
21	Загребельний Максим	м. Санок (Польща)	2001	I
22	Євтушенко Іван	м. Київ	2003	II
23	Буланов Віктор	м. Київ	2003	II
24	Загребельний Максим	м. Белгород (Росія)	2002	I
25	Загребельний Максим	м. Воронеж (Росія)	2002	II
26	Бельський Борис	м. Бухарест (Румунія)	2004	I
27	Кулик Олександр	м. Канів	2004	II
28	Жерздев Олексій	м. Канів	2004	II
29	Жерздев Олексій	м. Ужгород	2004	II
30	Лантратов Олександр	м. Ужгород	2005	II
31	Паламарчук Віктор	м. Київ	2006	II
32	Панченко Денис	м. Київ	2006	III

Додаток 1

33	Дует: Панченко Денис, Євтушенко Іван	м. Київ	2006	II
34	Кулик Олександр	м. Ольштен (Польща)	2007	I
35	Панченко Денис	м. Київ	2007	I
36	Топчій Марко	м. Київ-Українка	2007	III
37	Топчій Марко	м. Київ	2007	I
38	Євтушенко Іван	м. Київ	2008	II
39	Панченко Денис	м. Ольштен (Польща)	2008	II
40	Топчій Марко	м. Хайнсберг (Німеччина)	2009	I
41	Топчій Марко	м. Гореція (Італія)	2009	I
42	Топчій Марко	м. Матолла (Італія)	2010	I
43	Топчій Марко	м. Корія (Іспанія)	2010	II
44	Топчій Марко	м. Тихе (Польща)	2010	III
45	Омельчак Дмитро	м.Талін (Естонія)	2010	I
46	Асанов Арсен	м. Енергодар (Україна)	2010	II
47	Топчій Марко	м. Калькутта (Індія)	2010	II
48	Топчій Марко	м. Белград (Сербія)	2011	I
49	Омельчак Дмитро	м. Київ, «ГітАс»	2011	I
50	Топчій Марко	м. Париж (Франція)	2011	I
51	Топчій Марко	м. Лісабон (Португалія)	2011	III
52	Чечоткіна Катерина	м. Гомель (Білорусь)	2011	II
53	Топчій Марко	м. Бангкок (Сінгапур)	2011	II

54	Топчій Марко	м. Вадуц (Ліхтенштейн)	2011	I
55	Топчій Марко	м. Аліканте (Іспанія)	2011	III
56	Топчій Марко	м. Сернансель (Португалія)	2011	I
57	Топчій Марко	м. Бордо (Франція)	2011	I
58	Омельчак Дмитро	м. Київ, «Гітара в Україні»	2011	II
59	Кордюк Ігор	м. Гомель (Білорусь)	2012	I
60	Швець Олексій	м. Гомель (Білорусь)	2012	I
61	Кордюк Ігор	м. Белгород (Росія)	2013	I
62	Горкуша Сергій	м. Белгород (Росія)	2013	III
63	Квартет гітаристів у складі: Горкуша Сергій, Тряннов Максим, Половинка Ірина, Брагін Андрій	м. Белгород (Росія)	2013	I
64	Кордюк Ігор	м. Санкт-Петербург	2013	III
65	Горкуша Сергій	м. Київ, «ГітАс»	2013	I
66	Горкуша Сергій	м. Будапешт (Угорщина)	2013	III
67	Бичков Данило (у дуеті)	м. Санкт-Петербург	2014	I
68	Бичков Данило (у дуеті)	м. Нижній Новгород	2014	II
69	Светличний Стас	м. Гомель (Білорусь)	2014	III
70	Кодаченко Євген	м. Гомель (Білорусь)	2014	II
71	Омельчак Дмитро	м. Мадрид (Іспанія)	2014	II
72	Травкін Дмитро	м. Київ, «ГітАс»	2015	III

73	Васильковський Павло	м. Гомель, «Ренесанс гітари» (Білорусь)	2015	II
74	Дем'янченко Марко	м. Гомель, «Ренесанс гітари» (Білорусь)	2015	III
75	Шнир'ова Анастасія	м. Гомель, «Ренесанс гітари» (Білорусь)	2016	I
76	Пшеничних Олександр	м. Гомель, «Ренесанс гітари» (Білорусь)	2016	I
77	Голубов Ростислав	м. Гомель, «Ренесанс гітари» (Білорусь)	2016	I
78	Травкін Дмитро	м. Гомель, «Ренесанс гітари» (Білорусь)	2016	III
79	Огнєв Георгій	м. Гомель, «Ренесанс гітари» (Білорусь)	2016	III
80	Кордюк Ігор	м. Болонья (Італія)	2016	I
81	Шнир'ова Анастасія	м. Київ, «ГітАс»	2017	I
82	Голубов Ростислав	м. Київ, «ГітАс»	2017	II
83	Стешенко Станіслав	м. Київ, «ГітАс»	2017	III
84	Шнир'ова Анастасія	м. Харків (ГітArt)	2017	I
85	Светличний Стас	м. Харків (ГітArt)	2017	II
86	Остапенко Дар'я	м. Харків (ГітArt)	2017	II
87	Васильковський Павло	м. Харків (ГітArt)	2017	III
88	Островерх Артем	м. Харків (ГітArt)	2017	III
89	Стешенко Станіслав	Німеччина (конкурс ім. Лауро)	2017	II

**Публікації, що висвітлюють досягнення харківської
гітарної школи**

1. Буланов В. Гітарист Володимир Доценко // Давидов М. А. Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа). Луцьк: Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського, 2010. С. 298–299.

2. Доценко В. Моя жизнь с гитарой (интервью с Ю. Николаевской) // Гітара. ua. 2011. № 2. С. 5–13.

3. Доценко В. И. Мой Брауэр (заметки исполнителя) // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти, 2011. Вип. 31. С. 3–11.

4. Доценко В. І. Деякі особливості постановки виконавського апарату та звуковидобудування гітариста на сучасному етапі гітарного мистецтва. Київ, 1995. С. 21–22.

5. Доценко В. І. Дидактичні основи музичного розвитку студентів класу гітари у мистецьких вищих навчальних закладах. Харків, 2007. 164 с.

6. Доценко В. І. Классическая гитара в Харькове // Гітара. ua. 2008. № 1. С. 10–17.

7. Доценко В. І. Методика підготовки гітариста-виконавця. Харків: ПДФО, 2005. 164 с.

8. Доценко В. І. Класична гітара у Харкові // Актуальні проблеми музичного і театрального мистецтва: мистецтвознавство, педагогіка та виконавство: зб. матеріалів наук.-метод. конф. Харків: ХДІМ, 2001. Вип. 3. С. 79–85.

9. Жерздев О. В. Специфіка фактури у музиці для шестиструнної (класичної) гітари соло: автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.03. Харків, 2011. 19 с.
10. Гитаристы и композиторы // Иллюстрированный биографический энциклопедический словарь. URL: <http://abc-guitars.com/>
11. Композитор Николай Стецюн о своем гитарном творчестве // Гітара. ua. 2008. № 1. С. 33.
12. Кондратюк Т. Наодинці з музикою // Музика. 2005. № 1–2. С. 31.
13. Костенко О. О., Назаренко Л. П. Історія відділу народних інструментів Харківського музичного училища ім. Б. М. Лятошинського. З музично-педагогічного та дослідницького досвіду. 2008. Вип. 2. С. 191–298.
14. Кригін О. І. Харківська академічна школа гітарного виконавства // Культура та інформаційне суспільство XXI ст.: матеріали конф. молодих науковців/відп. ред. І. І. Польська. Харків: ХДАК, 2010. С. 7–8.
15. Кригін О. І. Видатні музиканти Харківщини: Володимир Доценко // Харків у контексті світової музичної культури: події та люди: матеріали Міжнар. наук.-теорет. конф./відп. ред. І. І. Польська. Харків: ХДАК, 2008. С. 7–8.
16. Кригін О. І. Універсалізм творчості Андреса Сеговії та його вплив на становлення вітчизняної гітарної школи: автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.03. Харків, 2014. 22 с.
17. Лазарева А. Харьковский гитарный клуб // Гітара. ua. 2008. № 1. С. 12–13.
18. Николаевская Ю. Харьков. Конкурсы и фестивали // Гітара. ua. 2008. № 1. С. 27–28.
19. Ніколаєвська Ю. В. Гітара як образ світу (про приховані символічні смисли) // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. 2007. Вип. 23: Гітара як образ світу: виконавське мистецтво та наука. С. 14–20.
20. Николаевская Ю. В. О коммуникативных принципах современного исполнительства // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. 2010.

Вип. 31: Лео Брауер та гітарне мистецтво ХХ століття. С. 224–232.

21. Островская С. Виталий Петров. К 70-летию со дня рождения //Гітара. ua. 2008. № 1. С. 29–32.

22. Руденко Н. Владимир Олейниченко – мой учитель //Гітара. ua. 2011. № 2. С. 14.

23. Субота А., Тихонравов С. Алексей Федорович Мамон (жизнь и творчество) – к вопросу об истории формирования Харьковской гитарной школы //Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2008. № 12. С. 137–146.

24. Тихонравова А. В. Семиструнна гітара в часопросторі мистецтва: органологічні та виконавські аспекти: автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.03. Харків, 2014. 18 с.

25. Ткаченко В. М. Універсалізм і специфіка музичного мислення у стилях гітарної творчості 1880–1990 років: автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.03. Харків, 2013. 16 с.

26. Ткаченко В. М. Володимир Доценко і його гітарна школа (до 25-річчя класу гітари Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського) // Культура України, 2015. № 51. С. 118–127.

27. Шаповалова Л. В. Володимир Доценко homo musicus. Інтерпретологічний аналіз //Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки, теорії та практики освіти, 2008. Вип. 23: Гітара як науковий образ світу: виконавське мистецтво та наука. С. 57–65.

Додаток 3

Представники харківської гітарної школи (фотододаток)

Гітарні майстри

О. Стефанюк

В. Третьяк

М. Руденко

**Харківські гітарні майстри, 2002. Зліва направо:
В. Олейніченко, І. Березний, О. Стефанюк, О. Момот, М. Руденко, О. Гінц**

Викладачі початкової, середньої та вищої ланки освіти України за Зарубіжжя

У. Мачнева (США)

О. Кригін

А. Лейбіна

О. Шеляженко (Німеччина)

В. Іванников (Росія)

П. Гордієнко

І. Щербак

А. Тихонравова

К. Блюх (Ізраїль)

А. Лазарева

М. Стрельников

І. Кордюк (Німеччина)

Д. Савицький (Австрія)

А. Асанов (Австрія)

О. Ходаківський

Б. Бельський

Ю. Радзецький

О. Бабанін

В. Шарусь

В. Паламарчук

Н. Єфимова

І. Євтушенко

Т. Белькович (Німеччина)

М. Тущенко

О. Савенко

В. Петров та М. Рукавішнікова (США)

В. Гризодуб

Науково-популярне видання

НИКОЛАЄВСЬКА Юлія Вікторівна
ХАРКІВСЬКА ГІТАРНА ШКОЛА: ТАЛАНТИ І ЧАС

Монографічний нарис

Відповідальний за випуск *М.В. Десятникова*

ISBN 978-966-637-872-2

Формат 70×100 1/16. Ум. друк. арк. 8,45. Вид. № 7-103.

Видавництво «Факт»

Україна, 61166, м. Харків, вул. Бакуліна, 11, оф. 2-26.

+38(057)760-47-16, publish_fakt@ukr.net

www.fakt.kh.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3172 від 22.04.2008.

Виготовлено у ФОП В. Є. Гудзинський

Україна, 61072, м. Харків, вул. 23-го Серпня, 27.

+38(057)340-52-26, for_veg@ukr.net

Свідоцтво про держреєстрацію: серія ХК № 269 від 23.11.2010 р.